

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

Leasing

Bör dagens redovisning av leasingavtal förändras?

Magisteruppsats

Daniel Bengtsson, 810505

Andreas Johansson, 820102

Handledare:

Mats Strid

Företagsekonomi - Redovisning

HT2005

Sammanfattning

Examensarbete i Företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet, Redovisning, Magisteruppsats, HT 2005

Författare: Daniel Bengtsson och Andreas Johansson

Handledare: Mats Strid

Titel: Leasing – Bör dagens redovisning av leasingavtal förändras?

Bakgrund och problem: I Sverige redovisas leasingavtal enligt antingen RR 6:99 eller IAS 17. Båda dessa är i grunden lika och bygger till skillnad från föregående regelverk på grundtanken att redovisningen skall ske utifrån en transaktions ekonomiska innebörd och inte utifrån dess juridiska form. Både RR 6:99 och IAS 17 anger att alla leasingavtal skall klassificeras antingen som finansiella eller operationella, enligt vissa kriterier. Denna klassificering leder till problem och negativa effekter, såsom att jämförbarheten mellan företag minskar och att liknande leasingkontrakt redovisas på vitt skilda sätt.

Huvudfrågeställning: ✓ Bör dagens redovisning av leasingavtal förändras?

Delfrågor:

- ✓ Vilka problem skapar dagens redovisning av leasingavtal?
- ✓ Hur kan dessa problem lösas?
- ✓ Vilka effekter skulle en sådan lösning ge?

Avgränsningar: Studien begränsas främst till att behandla redovisningen av leasing på en principiell nivå och fokuserar mindre på detaljer i såväl nuvarande regelverk som i de förslag på regelverk som studeras.

Metod: Studien genomförs med litteraturstudier och intervjuer gjorda med redovisningsspecialister, företrädare för finansbolag och Bankföreningen, samt en finanschef.

Resultat och Slutsatser: Resultaten från studien visar på flera problem med dagens redovisningsregler för leasing, där ett är att företagen utnyttjar regelverket för att konstruera sina leasingavtal så att de kan klassificeras på det sätt de önskar. Andra problem är att genom detta agerande försämras jämförbarheten mellan företag och dessutom sätts affärsmässigheten i andra hand. Den lösning som föreslås är att samtliga leasingkontrakt borde ge avtryck på balansräkningen, enligt ett förslag från G4+1. Det skulle innebära att dessa tas upp i förhållande till storleken på de rättigheter och skyldigheter som uppstår genom leasingkontraktet för både leasetagaren och leasegivaren. Effekterna av ett sådant förslag skulle vara att leasingmarknaden minskar och att leasingkontrakten skrivs om för att kringgå de nya redovisningsreglerna. Slutsatsen av studien är att dagens redovisningsregler inte fungerar tillfredställande och därför bör förändras.

Förslag till fortsatt forskning: Som ett komplement till denna uppsats hade det varit av intresse att även undersöka användarsidans syn på redovisning av leasing, och vilket värde de sätter på ytterligare information i företagens årsredovisning. Vidare hade det varit intressant att undersöka hur stor operationell leasing som svenska företag har.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förkortningslista.....	1
1. INLEDNING.....	2
1.1 Bakgrund.....	2
1.2 Problemdiskussion.....	3
1.3 Syfte.....	4
1.4 Avgränsningar.....	4
1.5 Studiens bidrag.....	4
1.6 Disposition.....	4
2. METOD.....	5
2.1 Metodval.....	5
2.2 Informationsinsamling.....	5
2.3 Urval.....	6
2.4 Analysmetod.....	7
2.5 Validitet och reliabilitet.....	7
2.6 Källkritik.....	8
2.7 Metodkritik.....	8
3. TEORETISK REFERENSRAM.....	9
3.1 Dagens redovisning av leasingavtal.....	9
3.2 Effekter av dagens redovisning.....	10
3.3 Problem med dagens redovisning av leasingavtal.....	11
3.3.1 Jämförbarheten.....	11
3.3.2 Utnyttjande av gränsdragningen.....	12
3.4 Möjliga vägar för att lösa problematiken.....	13
3.4.1 Redovisning utanför balansräkningen.....	14
3.4.2 Redovisning på balansräkningen.....	15
3.4.2.1 Redovisning enligt G4+1.....	15
3.4.2.2 Kritik mot G4+1: Executory contracts.....	17
3.4.2.3 Kritik mot G4+1: Värdering.....	18
3.5 Effekter av ett införande av redovisning enligt G4+1.....	18
3.5.1 Effektiva marknader.....	19
3.5.2 Förändringar på leasingmarknaden.....	20
3.5.3 Förändringar av leasingavtalen i takt med redovisningsreglerna.....	20
4 EMPIRI.....	22
4.1 Intervju Gösta Fischer, Svenska Bankföreningen.....	22
4.2 Intervju Peter Wallén, Deloitte.....	23
4.3 Intervju Hans Lorinder och Mikael André, SEB Finans.....	25
4.4 Intervju Lennart Wennmo, Schenker North AB.....	28
4.5 Intervju Jan Hanner, Öhrlings PricewaterhouseCoopers.....	30
5 ANALYS.....	33
5.1 Problem med dagens redovisning av leasingavtal.....	33
5.1.1 Utnyttjande av gränsdragningen.....	33
5.1.2 Jämförbarheten.....	34
5.1.3 Bristande affärsmässighet.....	34
5.2 Möjliga vägar för att lösa problematiken.....	34
5.2.1 Redovisning utanför balansräkningen.....	35
5.2.2 Redovisning på balansräkningen.....	35
5.2.2.1 Redovisning enligt G4+1.....	36

5.2.2.2 Kritik mot G4+1: Executory contracts	36
5.2.2.3 Kritik mot G4+1: Värdering	36
5.3 Effekter av ett införande av redovisning enligt G4+1	37
5.3.1 Effektiva marknader.....	37
5.3.2 Förändring av leasingavtalen i takt med redovisningsreglerna	38
5.3.3 Förbättrad affärsmässighet	38
5.3.4 Förändringar på leasingmarknaden.....	38
5.4 Slutanalys	39
6 SLUTSATS	42
6.1 Slutsats	42
6.2 Avslutande diskussion	43
6.3 Förslag till vidare forskning	43
Bilaga 1	48
Bilaga 2	49
Bilaga 3	50

Förkortningslista

AB	Aktiebolag
ARC	Accounting Regulatory Committee
EC	Europakommissionen
FAR	Föreningen Auktoriserade Revisorer
FAS	Financial Accounting Standard
FASB	Financial Accounting Standards Board
G4+1	Fyra plus ett-gruppen
GAAP	Generally Accepted Accounting Principles
IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standards Board
IASC	International Accounting Standards Committee
IFRS	International Financial Reporting Standards
PwC	PricewaterhouseCoopers
RR	Redovisningsrådet
SCA	Svenska Cellulosa Aktiebolaget
SEB	Skandinaviska Enskilda Banken
SEC	U.S. Securities and Exchange Commission
SSAP	Statements of Standard Accounting Practice

1. INLEDNING

I detta kapitel introduceras uppsatsens ämne för läsaren, först genom en bakgrund och sedan genom en problemdiskussion. I slutet på kapitlet presenteras uppsatsens forskningsfrågor, syfte, avgränsningar, bidrag och fortsatta disposition.

1.1 Bakgrund

Hur leasingkontrakt skall redovisas regleras av de två stora internationella standardsättarna, IASB och FASB, i var sin redovisningsstandard; IAS 17 och FAS 13. I Sverige redovisas leasingkontrakt enligt RR 6:99 eller IAS 17, beroende på om företaget redovisar enligt Redovisningsrådets eller IASB:s rekommendationer. Då RR 6:99 i mångt och mycket bygger på IAS 17 har de en samstämmig syn på hur redovisningen skall gå till, och vad gäller grundprinciperna är dessa i det närmaste överensstämmande med den syn FASB har i sin motsvarande standard, FAS 13. Till skillnad från tidigare regelverk baseras alla dessa tre standarder på den ekonomiska innebörden av en händelse istället för på dess juridiska form. Detta har sin grund i begreppet *Innebörd och form* vilket är en viktig kvalitativ egenskap för redovisningens tillförlitlighet. Syftet är att redovisningen skall ge en så rättvisande bild av företagets ekonomiska ställning som möjligt (Smith, 2000).

Denna grundläggande syn tar sig uttryck i en uppdelning av leasingkontrakten, operationella och finansiella. Denna klassificering görs vid avtalets ingående av såväl leasetagaren som leasegivaren. Ett leasingavtal klassificeras utifrån huruvida de ekonomiska fördelar och risker som uppstår i samband med ägandet av ett objekt överförs från leasegivaren till leasetagaren eller ej. Om dessa i all väsentlighet överförs till leasetagaren klassificeras avtalet som finansiellt, annars som operationellt. När det gäller hur klassificeringen skall gå till har dock normsättarna olika syn. FASB använder sig av hårda kriterier genom att ställa upp fyra fasta procentsatser, där ett avtal skall klassificeras som finansiellt om något av dessa fyra kriterier stämmer överens med avtalet. IASB och RR har valt att inte reglera klassificeringen utifrån sådana hårda kriterier, utan istället innehåller såväl RR 6:99 som IAS 17 en rad exempel på situationer som normalt leder till att ett leasingavtal klassificeras som finansiellt. Dessa situationer behöver dock inte innebära att ett avtal skall klassificeras som finansiellt, utan istället är det en samlad bedömning av om riskerna i all väsentlighet överförs till leasetagaren som skall vara avgörande (Smith, 2000).

Finansiella leasingavtal skall redovisas efter sin ekonomiska innebörd, vilket innebär att avtalet i redovisningen skall behandlas på samma sätt som om leasetagaren köpt objektet på avbetalning av leasegivaren. Detta gäller även om äganderätten civilrättsligt inte överförs till leasetagaren. Den leasade tillgången skall hos leasetagaren då tas upp på balansräkningen tillsammans med skulden till leasegivaren. Detta medför att företagets resultat löpande kommer att påverkas av räntekostnader på lånet till leasingbolaget samt av planmässiga avskrivningar på det leasade objektet. Däremot blir avgiften till leasingbolaget i sig ingen kostnad utan enbart en utbetalning. I leasegivarens balansräkning skall vid finansiell leasing objektet inte redovisas. Istället skall dennes fordran på leasetagaren, avseende de framtida leasingavgifterna, tas upp som en tillgång. Operationella leasingavtal skall inte tas upp vare sig som tillgång eller som skuld hos leasetagaren. Här sker istället redovisningen på samma sätt som om det rör sig om ett servicekontrakt, det vill säga att leasingavgifterna löpande

kostnadsförs. Leasingobjektet skall vid operationell leasing finnas kvar på leasegivarens balansräkning (Smith, 2000).

1.2 Problemdiskussion

Dagens redovisningsregler leder till att en klassificering av ett kontrakt som antingen finansiellt eller operationellt ger stora effekter på främst leasetagarens redovisning. Dels påverkas resultaträkning då utgifterna periodiseras olika beroende på klassificeringen. Den största effekten kommer dock av att leasetagarens balansomslutning ökar om avtalet klassificeras som finansiellt. Detta påverkar i sin tur olika resultatmått vilka används av företagets olika intressenter i deras bedömningar av företagets prestationer (Smith, 2000).

De stora effekter som en klassificering åt ena eller andra hållet ger har blivit kritiserat från en rad håll. Den kanske kraftigaste kritiken har kommit från *Fyra plus ett-gruppen*¹ i två rapporter (G4+1, 1996; G4+1, 2000). Enligt G4+1 leder dagens klassificering av leasingavtal till en rad negativa effekter. En är att jämförbarheten mellan företag minskar på grund av en hög grad av subjektivitet vid klassificeringen. En annan är att två leasingkontrakt, vars ekonomiska innebörd är snarlik men som klassificeras olika, kommer att redovisas på vitt skilda sätt. Då leasing ofta står för en stor del av ett företags finansiering får leasingavtalens redovisning stor effekt på dess finansiella rapportering. Detta leder enligt G4+1 (1996) till problem för företaget och dess intressenter.

Att detta är en viktig och aktuell fråga understryks av att IASB i oktober 2005 presenterade att de har inlett ett forskningsprojekt som skall resultera i en ny standard för redovisning av leasingavtal som skall ersätta den nu gällande IAS 17. Forskningen tar sin grund i den av G4+1 presenterade rapporten och IASB förväntar sig att det kommer leda till en fundamental förändring av hur leasingavtal skall redovisas (IASB, 2005).

Vi vill därför föregå IASB:s arbete med att undersöka om dagens redovisningsstandarder leder till så kraftiga problem att det finns behov av att förändra nuvarande redovisningsregler. Huvudfrågeställningen är därför:

✓ *Bör dagens redovisning av leasingavtal förändras?*

För att besvara huvudfrågeställningen kommer vi att använda oss av tre delfrågor. Detta för att på ett enklare sätt kunna bena upp och besvara huvudfrågan. Delfrågorna är:

- ✓ *Vilka problem skapar dagens redovisning av leasingavtal?*
- ✓ *Hur kan dessa problem lösas?*
- ✓ *Vilka effekter skulle en sådan lösning ge?*

¹ *Fyra plus ett-gruppen* (G4+1) är en arbetsgrupp bestående av representanter från normsättningsorganen i redovisningsfrågor i Australien, Kanada, Nya Zeeland, Storbritannien och USA samt IASC. Gruppens målsättning är att finna lösningar på redovisningsproblem som kan användas över hela världen. Resultatet av denna gruppens arbete återfinns inte direkt i någon av medlemsländernas GAAP, men påverkar på många sätt de nationella regelverken och normsättningarna.

1.3 Syfte

Undersökning syftar till att studera vad nuvarande redovisningsregler kring leasing får för effekter. Detta vill vi göra för att undersöka om den kritik som framförts mot dagens redovisning har någon grund samt hur föreslagna förändringar skulle påverka företagens redovisning och leasingmarknaden i stort. Studien syftar även till att utreda om en sådan förändring skulle göra att redovisningen blir bättre.

1.4 Avgränsningar

Vi ämnar diskutera redovisningen av leasing på en principiell nivå och fokusera mindre på detaljer i såväl nuvarande regelverk som de förslag på regelverk som vi studerar. Vidare kommer vi inte att studera allmänna för- och nackdelar med leasing som finansieringsform, utan enbart beröra hur redovisningen av dessa går till samt eventuella effekter denna får.

Hur leasingavtal redovisas gränsar till områden som beskattningsrätt, civilrätt, verkligt värde-redovisning och redovisning av intäkter och tillgångar i allmänhet. Dock kommer vi inte att beröra dessa områden mer än vad vi finner nödvändigt för att besvara vår frågeställning. Vi kommer inte heller att gå in särskilt djupt i användarperspektivet av informationen. Istället har vi valt att undersöka leasingredovisningen utifrån ett mer redovisningsteoretiskt perspektiv, då vi funnit att uppsatsen ramar är alltför snäva för att rymma även en rättvisande bild av hur informationen sedan används.

1.5 Studiens bidrag

Vad vi har saknat när vi studerat den litteratur som finns på leasingområdet är dels ett samlat dokument som tar upp de olika åsikter som framförts i debatten, och dels kopplingar till hur leasingmarknaden idag fungerar i praktiken. Med uppsatsen vill vi därför ge ett bidrag i debatten kring redovisning av leasingavtal genom att lyfta fram den problematik som finns och utreda hur denna problematik skulle kunna lösas. Uppsatsen bidrar också genom att tidigare forskning på området sammanställs och jämförs med dagsläget på leasingmarknaden.

1.6 Disposition

Kapitel 2 – Metod. I detta kapitel beskrivs hur studien har utförts, vilka metoder som använts och hur urvalet av respondenter gått till. En diskussion förs också kring studiens tillförlitlighet.

Kapitel 3 – Teoretisk referensram. I detta kapitel presenteras den teori som ligger till grund för analysen av det empiriska materialet, vilken består av tidigare forskning och i litteraturen framförda åsikter inom de frågeområden som bygger upp denna uppsats.

Kapitel 4 – Empiri. I detta kapitel presenteras en sammanställning av den information som framkommit vid intervjuer med respondenterna och som vi anser vara av intresse för undersökningen.

Kapitel 5 – Analys. I detta kapitel analyserar och diskuterar vi våra problemformuleringar utifrån empiri och referensram. Detta görs för att koppla den teori och den tidigare forskning som ligger till grund för denna studie, till respondenternas åsikter.

Kapitel 6 – Slutsats. I detta kapitel besvaras först uppsatsens olika delfrågor utifrån de diskussioner som förts i analysen. Detta leder fram till att uppsatsens huvudfrågeställning slutligen besvaras. Avslutningsvis presenteras förslag till vidare forskning.

2. METOD

I metodavsnittet kommer vi att beskriva hur studien har utförts, vilka metoder som använts och varför, samt hur urvalet av respondenter gått till. Vi kommer även att beskriva hur informationsinsamlingen skett och på vilket sätt informationen använts för att dra slutsatser. Vidare förs en diskussion kring studiens tillförlitlighet och på vilka sätt denna har säkerställts.

2.1 Metodval

De metodval som finns att välja mellan när samhällsvetenskapliga frågor undersöks är den kvalitativa och den kvantitativa metoden. Dessa är i grunden lika, i den mening att de båda är verktyg för att undersöka hur samhället fungerar. De skiljer sig genom att den kvantitativa metoden mäter informationen i form av siffror och mängder, medan i den kvalitativa metoden är det forskarens uppfattning och tolkning som utgör grunden (Holme & Solvang, 1996).

Vi har valt att för denna uppsats använda oss av en kvalitativ metod. Informationen som ges av denna metod känns igen på att den inte kan eller bör omvandlas till siffror. Detta på grund av att fokus ligger på den intervjuades åsikter och värderingar, vilka är subjektiva och därmed inte kan omvandlas till objektiva måttal. Den kvalitativa metodens styrka är därför att den ger en helhetsbild och en inblick i de sociala processerna (Holme & Solvang, 1996). Detta anser vi passar väl in på denna uppsats frågeställning och syfte.

Fördelarna med den kvalitativa metoden är att den intervjuades åsikter och tankar kan undersökas djupare när respondenterna är få till antalet, vilket gör att förståelsen för svaren blir bättre. En annan fördel är att intervjufrågorna inte nödvändigtvis måste vara samma vid varje intervju utan går att anpassa till de olika respondenternas karaktär och yrkesroll, vilket gör att kvaliteten på empirin blir högre. Detta gör också att insikten i den intervjuade personens situation kan stärkas, vilket gör att tolkningarna av dennes svar blir mer riktiga. En nackdel med den kvalitativa intervjun är att materialet inte går att analysera med någon statistisk metod, vilket minskar möjligheterna att dra generella slutsatser (Holme & Solvang, 1996).

2.2 Informationsinsamling

För att svara på vår frågeställning och för att uppfylla syftet med denna uppsats har både litteraturstudier och primärdata använts. Primärdatan presenteras i det empiriska avsnittet av uppsatsen medan litteraturstudierna ligger till grund för teorin i referensramen.

Då leasing tidigare varit ett hett debatterat ämne, och idag återigen är på väg upp på dagordningen, har vi haft relativt enkelt att finna relevant litteratur. Det material som ligger till grund för litteraturstudierna har främst insamlats med hjälp av databaserna Gunda och Business Source Premier på Ekonomiska biblioteket i Göteborg. Ur dessa har ett antal böcker, uppsatser, artiklar och forskarrapporter av intresse identifierats. Tonvikten kommer i de inledande kapitlen av referensramen att ligga på böcker som avhandlar dagens redovisning, medan resterande delar främst tar stöd i olika artiklar och forskarrapporter.

Uppsatsens primärdata utgörs av den information som framkommit vid de djupintervjuer som gjorts med redovisningsexperter, företags- och föreningsrepresentanter. Alla intervjuer har varit personliga intervjuer som har genomförts på respektive respondents kontor. För att få ut så mycket som möjligt av intervjuerna sökte vi i förväg information om respondenterna och hur dessa arbetar. Samtliga intervjuer varade i ungefär 50 minuter till en timme. Inför intervjuerna skapades en intervjuguide² med strukturerade frågor, vilken sändes till respondenterna en vecka före intervjutillfället. Skälen till detta är dels att de flesta av respondenterna efterfrågade att få se frågorna i förväg, dels att vi ville förbereda respondenten på ämnet. Detta kan visserligen göra att spontaniteten blir mindre i intervjun, men samtidigt har respondenten i förväg tid att förbereda sig, och på så sätt kan intervjun bli av högre kvalitet. Ämnet är också av sådan karaktär som kräver eftertanke, varvid spontanitet enligt vår mening inte är ett kriterium att eftersträva.

Eftersom det inte i förväg var känt hur svaren skulle formuleras, anpassades intervjun efter personen som intervjuades på så sätt att intervjuguiden användes som grundstruktur, medan följdfrågorna inte följde något statiskt mönster. Detta innebär att en så kallad öppen intervju användes, där intervjun fördes mer i form av en dialog. Denna metod stämmer väl överens med den kvalitativa ansatsen och passar bra då relativt få personer intervjuas och intresse finns för hur individen tolkar olika saker (Jacobsen, 2002).

Fördelarna med en öppen intervju är just att intervjufrågorna inte behöver följas helt och hållet, utan kan anpassas under intervjun utefter de svar respondenten ger. Dessutom kan respondenten komma att känna sig mindre styrd, varpå resonemang och intressanta aspekter kan fullföljas utan att hämmas av ett strikt frågeformulär (Jacobsen, 2002). Detta har varit av extra vikt då respondenternas yrkesroll och karaktär har skiftat varpå intervjuerna har kommit att se något olika ut. Intervjufrågorna har också kommit att förändras mellan intervjuerna, då intervjuerna gett uppslag och idéer inför kommande intervjuer. Nackdelar med en öppen intervju är att det kan bli svårare att analysera och jämföra olika respondenters svar, då intervjuerna inte avhandlat exakt samma frågor (Holme & Solvang, 1996). En öppen intervju kan också leda till att diskussionen hamnar utanför det tänkta ämnesområdet, men när detta varit fallet har vi som intervjuare fått föra tillbaka samtalet till det undersökta ämnet.

Intervjuerna spelades in för att underlätta dokumenteringen, men också för att säkerställa att ingen del skulle gå förlorad. Fördelarna med att spela in är att den intervjuades åsikter kan framställas på ett korrekt sätt och att vi som författare kan gå tillbaka till intervjun i efterhand om något upplevs oklart. En nackdel kan vara att respondenten känner sig obekvämt av en bandspelare, men för att komma ifrån detta tillfrågades den intervjuade innan intervjun om den godkände att vi spelade in. Respondenterna gavs också tillfälle att granska och komma med synpunkter på hur intervjun sammanställdes i empirin. Detta gjordes för att säkerställa att deras åsikter och tankar framställdes på ett riktigt och rättvisande sätt. Inga av respondenterna framförde dock förslag på andra än detaljmässiga ändringar.

2.3 Urval

Det urval som använts i uppsatsen tillhör kategorin icke-sannolikhetsurval, på grund av att respondenterna inte valts slumpmässigt (Holme & Solvang, 1996). Urvalet är istället gjort med utgångspunkt i den kvalitativa ansatsen där personer väljs ut på andra grunder än

² Se bilaga 1

statistiska (Backman, 1998). Urvalet är därmed medvetet selektivt, där objekten som väljs av någon anledning är intressanta för undersökningen.

Respondenterna valdes ut mot bakgrund av att vi önskade representanter från olika grupper, både de som skapar redovisningen och de som ligger bakom transaktionerna som redovisningen skall visa. Det viktigaste var dock inte att få ett representativt urval utan att få tag på respondenter med kunskaper inom detta ganska specifika område. Vi valde att kontakta redovisningsexperter på grund av att de i sitt arbete hålls uppdaterade på nyheter inom redovisningsområdet, och därför ofta är mycket kunniga. Dessa valdes ut genom att vi kontaktade personer som vi tidigare haft kontakt med på revisionsbyråer och antingen bokade tid för intervju med dem, eller blev hänvisade vidare inom byrån. Utöver dessa respondenter ville vi få en leasetagares syn, och vi kontaktade därför Schenker, då vi hade läst om dem i en tidigare studentuppsats om leasing och fann företaget intressant. Vi kontaktade deras finanschef och bokade in en intervjutid. Likaså bankföreningen hade vi läst om i tidigare uppsatser, då i rollen som remissinstans till riksdagen. De har tidigare haft starka åsikter när nya redovisningsregler för leasing införts och är således av intresse för studien. Vi ringde därför och bokade in en tid för intervju med chefen för bolagsavdelningen. Slutligen ville vi få en intervju med ett finansbolag, och genom att fråga personliga kontakter inom SEB kunde vi boka in en intervju med SEB Finans, där vi intervjuade en produktchef och en affärsanalytiker.

2.4 Analysmetod

För att kunna bearbeta den informationsmängd som har samlats ihop krävs en analysprocess. En vanlig sådan process består av tre steg, där det första är att beskriva data så grundligt och detaljerat som möjligt. I detta fall blev det att sammanställa teori från litteraturstudierna samt att skriva ned intervjuerna och alla intryck som registrerades vid dessa. Det andra steget är att systematisera och kategorisera informationen, vilket för den här uppsatsen innebär att sälla och välja ut data som var intressant för vår frågeställning. Det tredje innebär att data analyseras och mening eftersöks, då analysen skall leda fram till att slutsatser kan dras (Jacobsen, 2002). När det gäller det tredje steget bestod detta i uppsatsen av att teorierna från referensramen lyftes fram och jämfördes med respondenternas åsikter, för att se huruvida dessa stämde överens. Därefter drogs slutsatser utifrån analysen, vilka sammanställdes i uppsatsens sista del.

Den kanske största fördelen med den kvalitativa ansatsen är att skillnaderna mellan planering, genomförande och analys inte är så stora, utan att dessa var och en kan ske upprepade gånger under forskningen (Jacobsen, 2002). För denna uppsats har detta tagit sig uttryck i att varje intervju har gett information som kunnats användas i de påföljande intervjuerna, varvid de tre stegen, åtminstone till viss del, upprepats ett flertal gånger. Detta kallas en löpande analys eller att analysprocessen kan illustreras som en kontinuerligt stigande spiral (Jacobsen, 2002).

2.5 Validitet och reliabilitet

Inom både den kvantitativa och kvalitativa forskningen, vilken den senare är aktuell för denna studie, sägs att informationen, empirin, skall vara valid och reliabel (Jacobsen, 2002). Validitet är att informationen är giltig och relevant, medan reliabiliteten är att den är tillförlitlig och trovärdig. Relevans uppnås genom att det som vi säger oss mäta i studien är det som mäts. Giltighet delas upp i intern respektive extern giltighet (Jacobsen, 2002). Den

interna giltigheten behandlar att det som mäts är detsamma som tros mätas. Extern giltighet är huruvida ett utfall kan generaliseras till att även gälla i andra sammanhang. Tillförlitlighet och relevans medför att undersökningen går att lita på, att den är genomförd på ett trovärdigt sätt (Jacobsen, 2002).

Inom den kvalitativa forskningen är problemet med att få giltig information mindre än i den kvantitativa studien tack vare att närheten är större till det som studeras (Holme & Solvang, 1996). Skälet till detta är att när informationsinsamlingen sker genom djupintervjuer kan många osäkerheter undanröjas, vilket inte är lika enkelt vid exempelvis enkätundersökningar. Detta betyder dock inte att denna metod är helt problemfri. Något som måste tas i beaktande är att det inte får finnas några bestämda förväntningar på den person som intervjuas, då detta kan leda till att undersökningen snedvrids (Holme & Solvang, 1996). I intervjuerna till denna undersökning var det därför viktigt att vi var medvetna om våra förutfattade meningar och åsikter om respondenterna och inte lät dessa påverka studien.

Målet är att uppsatsen skall uppnå så hög validitet och reliabilitet som möjligt. Genom noggranna litteraturstudier i ämnet som kopplades till problemformulering och intervjufrågor söktes uppnå hög validitet. För att uppnå reliabilitet användes bandspelare vid intervjuerna, samtidigt som anteckningar gjordes, allt för att undvika felaktigheter. Oklarheter som uppstod sköttes per e-post, för att uppnå högre reliabilitet. Vad gäller den externa giltigheten blir den begränsad i denna studie på grund av att undersökningen är relativt liten i omfattningen. Eftersom studien är gjord med en kvalitativ ansats går det inte att direkt göra slutsatserna allmängiltiga och generaliserbara, utan de skall snarare ses som författarnas tolkningar av det som framkommit i undersökningen. Den externa giltigheten kan dock anses ha förbättrats genom att studien har kopplats till tidigare forskning på området.

2.6 Källkritik

När en källa används som underlag i en studie är det viktigt att bedöma dess relevans och objektivitet för att påvisa tillförlitlighet i användandet av källan. Genom att kritiskt granska källornas relevans för studien kan högre validitet och reliabilitet uppnås (Thurén, 2000). Så långt som möjligt har vi gått tillbaka till förstahandskällorna för att på så sätt säkerställa att den ursprungliga författarens åsikter återgetts korrekt. I vissa fall har inte detta varit möjligt, varpå det föreligger en viss risk för feltolkningar. Vissa tolkningsproblem kan också ha förekommit i översättningen från utländsk litteratur.

När det gäller personer vi intervjuat måste respondenternas egenintresse finnas i åtanke, för att bedöma kvalitet och trovärdighet i de svar som givits. Att intervjuerna inte återgivits i sin helhet kan också störa helhetsbilden av respondentens åsikter och tankar.

2.7 Metodkritik

Vid en kvalitativ ansats är intervjuerna kärnan. De kan dock medföra vissa oönskade effekter vad gäller validitet och reliabilitet. Att en respondent kan påverkas av intervjuaren är något som är svårt att undvika, men så långt som möjligt bör intervjuaren försöka undvika att ställa ledande eller färgade frågor. Att ha personliga intervjuer gör det dock möjligt att lättare tolka respondenten, inte minst vad gäller kroppsspråk och uttryck. Att vi är två intervjuare kan också säkerställa att den intervjuade tolkas rätt och att författarnas personliga värderingar inte påverkar i lika stor utsträckning.

3. TEORETISK REFERENS RAM

I detta kapitel presenteras den teori som ligger till grund för analysen av det empiriska materialet. Denna består av tidigare forskning och i litteraturen framförda åsikter inom de frågeområden som bygger upp denna uppsats. Inledningsvis kommer vi att presentera hur dagens redovisning av leasingkontrakt ser ut och den klassificering som enligt gällande regler skall ske. Därefter presenterar vi effekterna som denna klassificering får på ett företags redovisning. Vidare sammanställer vi de problem som uppstår som ett resultat av hur redovisningsreglerna är utformade. Därefter återges vilka möjligheter det finns att lösa dessa problem. Fokus kommer att ligga på rapporten från G4+1 (2000), vilken innehåller en utförlig beskrivning av ett nytt tankesätt för hur leasingkontrakt bör redovisas. Slutligen presenteras framförd kritik mot rapporten och de effekter införandet av en dylik redovisningsstandard skulle få.

3.1 Dagens redovisning av leasingavtal

Leasingkontrakt kan vara utformade på en mängd olika sätt och därmed också se tämligen olika ut. Gemensamt för alla leasingkontrakt är dock att de alla för leasetagaren innebär en rättighet att använda leasingobjektet och en skyldighet att betala hyra för detta till leasegivaren, de så kallade leasingavgifterna (Elliot & Elliot, 2002). Den viktigaste frågan ur ett redovisningsperspektiv blir därför om dessa rättigheter och skyldigheter ger upphov till tillgångar och skulder som bör tas upp på balansräkningen (Abdel-khalik, 1997).

IASB:s tillgångsdefinition återfinns i deras föreställningsram (punkt 49) och lyder: "En tillgång är en resurs över vilken företaget har det bestämmande inflytandet till följd av inträffade händelser och som förväntas innebära ekonomiska fördelar för företaget i framtiden." (FAR, 2005b s18) Av denna definition följer att det inte är äganderätten som är det centrala för om en utgift skall klassificeras som en tillgång, utan om den ekonomiska händelsen leder till framtida ekonomiska fördelar som företaget har det bestämmande inflytandet över. Följaktligen kan ett objekt som företaget inte har äganderätten till ändå komma att tas upp på deras balansräkning, liksom det omvända att ett objekt företaget äger inte alltid återfinns på balansräkningen. Detta kommer sig av att dagens redovisningsregler bygger på grundtanken att det är den ekonomiska innebörden av ett avtal som skall bestämma hur redovisningen skall utformas, snarare än dess formella juridiska innebörd (Smith, 2000). Detta kallas för *Innebörd och form* och är en av grundstenarna när IASB utformar sina redovisningsstandarder. Målet är att avbilda den ekonomiska verkligheten för att redovisningen skall bli så rättvisande och tillförlitlig som möjligt (Smith, 2000).

Vad gäller redovisningen av leasingkontrakt menar såväl IASB som FASB att kontrakt som kan jämföras med ett lånefinansierat köp också skall redovisas som ett sådant (Smith 2000; Abdel-khalik, 1997). För att avgöra detta skall, enligt både IAS 17 och FAS 13, alla kontrakt klassificeras antingen som finansiella eller operationella (Smith, 2000; Abdel-khalik, 1997). Ett finansiellt leasingkontrakt anses för leasetagaren uppfylla tillgångsdefinitionen och skall därför redovisas som om det vore ett lånefinansierat köp. Ett operationellt leasingkontrakt anses däremot inte uppfylla definitionen och skall därför behandlas som ett hyreskontrakt.

För att avgöra om ett avtal är operationellt eller finansiellt använder både IASB och FASB sig av definitionen att om ett leasingavtal i allt väsentligt överför de risker och fördelar som är

förknippade med ägandet av objektet från leasegivaren till leasetagaren skall det ses som finansiellt. Om så inte är fallet skall det istället ses som operationellt (Smith, 2000; Abdel-khalik, 1997). IASB och FASB utgår således från samma grunddefinition, men har valt olika kriterier för vad som skall avgöra klassificeringen i praktiken. FASB använder sig av hårda kriterier genom att ställa upp fyra fasta procentsatser, där ett avtal skall klassificeras som finansiellt om något av dessa fyra kriterier stämmer överens med avtalet (Abdel-khalik, 1997).³ IASB har istället satt upp ett antal mjuka kriterier som tillsammans skall ge en helhetsbild av hur leasingkontraktet skall klassificeras (Elliot & Elliot, 2002).⁴ Då den svenska standarden på området, RR 6:99, i det närmaste är en översättning av IAS 17 återfinns här i det närmaste exakt samma mjuka kriterier för klassificeringen som IAS 17 använder sig av (Smith, 2000).

3.2 Effekter av dagens redovisning

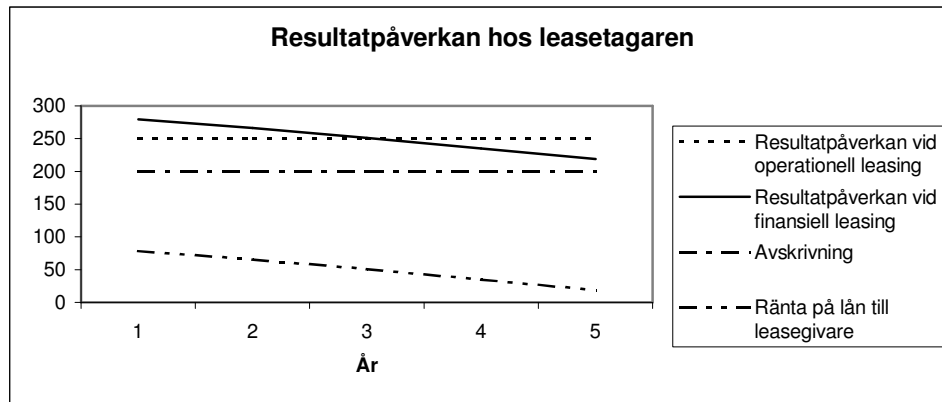
Då finansiell leasing ur ett redovisningsperspektiv jämföras med ett lånefinansierat köp skall leasingobjektet tas upp som en tillgång på leasetagarens balansräkning tillsammans med skulden till leasegivaren. Leasingavgifterna som denne betalar till leasegivaren blir vid finansiell leasing i sig inte någon kostnad. Dessa delas istället upp i ränta på lånet till leasegivaren, samt avbetalning på detta lån. Räntan blir en kostnad, medan avbetalningen bara blir en utbetalning. Eftersom leasingobjektet ses som en tillgång hos leasetagaren skall denna göra planmässiga avskrivningar på tillgången. Detta medför att leasetagarens resultat löpande kommer att påverkas både av räntekostnader på lånet hos leasingbolaget och av planmässiga avskrivningar på objektet. Leasegivaren å sin sida skall inte längre redovisa leasingobjektet på sin balansräkning. Istället skall den fordran han har på leasetagaren, avseende de framtida leasingavgifterna, tas upp som en tillgång (Smith, 2000).

Vid operationell leasing ligger tillgången kvar på leasegivarens balansräkning. Denne skall göra av- och nedskrivningar enligt samma principer som företaget tillämpar på andra tillgångar av samma slag. Hos leasetagaren skall operationell leasing varken tas upp som tillgång eller skuld i balansräkningen. Istället skall de totala leasingavgifterna kostnadsföras linjärt över leasingperioden (Smith, 2000).

När det gäller leasetagarens redovisning får klassificeringen viss effekt på resultaträkningen, vilket illustreras av bilden nedan. Detta kommer sig av att resultaträkningen vid operationell leasing bara påverkas av leasingavgifterna, vilka skall fördelas jämnt under leaseperioden, medan den påverkas av två poster vid finansiell leasing. Dessa är avskrivning samt ränta på skulden till leasegivaren. Då räntan avtar i takt med att skulden minskar ger finansiell leasing en avtagande påverkan på resultaträkningen under leasingperioden. Påverkan på resultaträkningen kommer dock, sett över hela leasingperioden, totalt vara opåverkad av hur leasingkontraktet klassificeras (Smith, 2000).

³ Se bilaga 2

⁴ Se bilaga 3

Figur 1. Resultatpåverkan hos leasetagaren

När det gäller kassaflödet kommer detta att vara opåverkat, bortsett från eventuella skatteeffekter. De stora effekterna uppstår istället på balansräkningen. Medan operationell leasing inte alls påverkar leasetagarens balansräkning, skall leasingobjektet vid finansiell leasing tas upp på dennes balansräkning tillsammans med skulden till leasegivaren. Därmed ökar både tillgångs- och skuldmassan. Resultatet blir att balansomslutningen ökar samtidigt som företagets soliditet sjunker (Smith, 2000).

När det gäller leasegivarens redovisning påverkas inte denna lika påtagligt av hur kontrakten klassificeras. Vid operationell leasing skall den materiella anläggningstillgången finnas med på dennes balansräkning. Vid finansiell leasing skall istället fordran på leasetagaren tas upp som en finansiell tillgång. Balansomslutningen blir därför relativt opåverkad av klassificeringen, skillnaderna blir bara under vilken post i balansräkningen som objektet återfinns. Vad gäller resultaträkningen skall leasingavgifterna vid operationell leasing intäktsföras linjärt över leasingperioden, medan leasingavgifterna vid finansiell leasing som tidigare nämnts skall delas upp i en avbetalnings- och en räntedel. Räntedelen skall intäktsföras så att en jämn förräntning på den kvarvarande finansiella tillgången erhålls. Om leasegivaren är ett finansbolag blir därför resultatpåverkan en spegelbild av resultatpåverkan hos leasetagaren. Om leasegivaren däremot är tillverkare eller återförsäljare till leasingobjektet blir klassificeringen mer betydelsefull. Detta kommer sig av att dennes försäljningsvinst vid finansiell leasing får intäktsföras vid leasingperiodens början, då finansiell leasing jämförs med ett köp. Ett operationellt leasingavtal anses däremot inte uppfylla detta, och därför måste försäljningsvinsten periodiseras och intäktsföras linjärt under leasingperioden (Smith, 2000).

3.3 Problem med dagens redovisning av leasingavtal

3.3.1 Jämförbarheten

Dagens redovisningsstandarder kräver en rad bedömningar vid klassificeringen vilka G4+1 (1996) menar är både svåra och subjektiva. Detta stöds av Ekeblad & Sahlin (2003) som undersökt hur svenska verkstadsföretag klassificerar leasingkontrakt. De menar att bedömningarna påverkas av erfarenheten och kunskapen hos de personer som gör bedömningarna såväl som av det rådande politiska och finansiella klimatet. Deras slutsats är att jämförbarheten, såväl över tiden som mellan företag, minskar på grund av de gråzoner som dessa bedömningar skapar.

Den nuvarande klassificeringen av leasingkontrakt som antingen finansiella eller operationella grundar sig, som tidigare nämnts, på att de leasingkontrakt som kan jämföras med en försäljning också skall redovisas som om de vore en försäljning. De leasingkontrakt som inte kan jämföras med en försäljning skall istället redovisas som ett servicekontrakt, och därför inte alls tas upp på leasetagarens balansräkning. Resultatet blir att redovisningen av ett leasingkontrakt sker ur ett slags allt eller inget-perspektiv, antingen tas hela leasingobjektets värde upp på balansräkningen eller så tas det inte upp alls. Enligt SEC (2005) leder denna redovisning till att balansräkningen inte tillåts visa det faktum att så gott som alla leasingkontrakt innebär att båda parterna har intresse i såväl den leasade tillgången som i de skulder och fordringar som leasingkontraktet ger upphov till.

Att redovisningen sker enligt allt eller inget-principen får till följd att leasingkontrakt som ur ett ekonomiskt perspektiv är snarlika kommer att redovisas på vitt skilda sätt om de råkar hamna på var sin sida om gränsen mellan finansiellt och operationellt. Bland andra framhåller SEC (2005) och G4+1 (2000) att det är svårt att argumentera för att det finns en stor ekonomisk skillnad mellan ett leasingkontrakt där minimileaseavgifterna⁵ uppgår till 89 procent av tillgångens verkliga värde och ett där de uppgår till 90 procent.⁶ De menar därför att två kontrakt som är så pass lika borde få en snarlik påverkan på företagets redovisning.

Redovisningen utifrån allt eller inget-principen får inte bara till följd att liknande leasingkontrakt kan komma att redovisas på helt olika sätt. Resultatet blir även att kontrakt som ekonomiskt är mycket olika kan komma att redovisas på samma sätt (SEC, 2005). SEC (2005) framhåller att det finns en signifikant ekonomisk skillnad mellan ett enmånaders leasingkontrakt av en byggnad och ett tioårigt leasingkontrakt av samma byggnad. Trots detta kommer de idag, om de båda klassificeras som operationella, att få samma effekt på balansräkningen. Även detta ger enligt SEC (2005) upphov till en försämrad jämförbarhet.

3.3.2 Utnyttjande av gränsdragningen

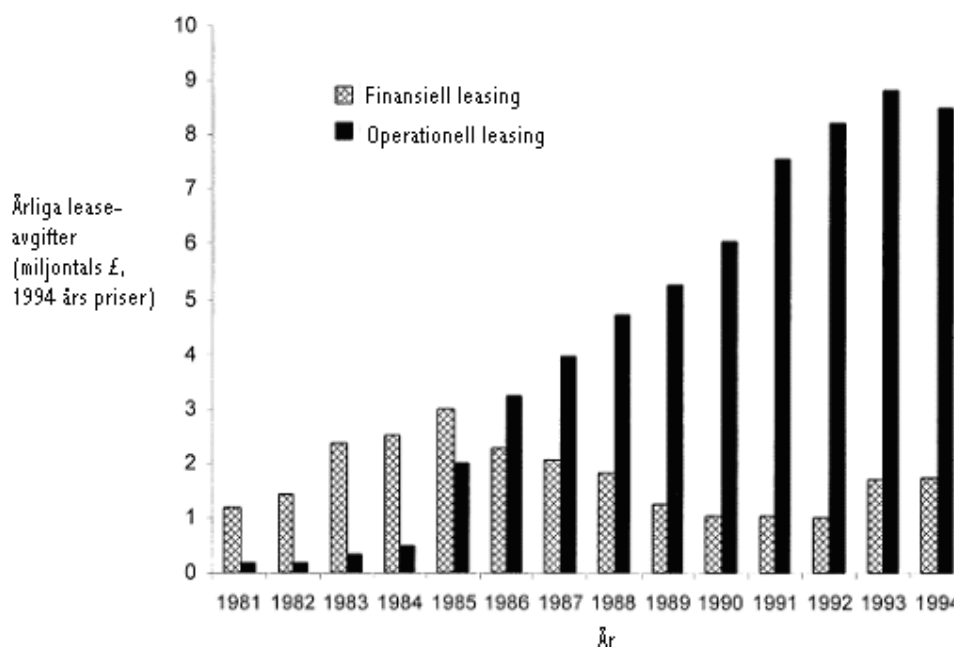
Leasetagare föredrar generellt operationella leasingavtal, främst av två orsaker.⁷ För det första är det mer omständligt och därmed också mer kostsamt att redovisa ett finansiellt leasingavtal (Wolk *et al.*, 1991). Detta gäller såväl vid den första redovisningen som under hela nyttjandeperioden, då ett finansiellt leasingavtal ger upphov till en tillgång som systematiskt skall skrivas av och eventuellt även prövas för nedskrivning. Ett operationellt leasingavtal ger inte upphov till dessa arbetsmoment, då bara leasingavgifterna löpande behöver kostnadsföras. För det andra anser många leasetagare att operationell leasing är att föredra då den inte, till skillnad från finansiell leasing, påverkar deras balansräkning och nyckeltal (Abdel-khalik, 1981).

⁵ Med minimileaseavgifter avses de betalningar som leasetagaren genom leasingavtalet förbinder sig att betala till leasegivaren under leasingperioden. Häri skall dock inte skatter, serviceavgifter eller avgifter som inte är fasta utan varierar med en faktor som förändras på annat sätt än att bara tid förflutit, exempelvis nyttjandegrad eller procent av framtida försäljning, räknas in (FAR, 2005a s285)

⁶ Detta exempel gäller vid användandet av FASB:s standard för redovisning av leasingkontrakt. I IASB:s standard finns, som tidigare nämnts, ingen specifik procentsats utan istället skall en helhetsbild av leasingkontraktet ligga till grund för klassificeringen. Dock uppstår samma problematik även här då två mycket snarlika kontrakt kan hamna på var sin sida om gränsen.

⁷ När det gäller leasegivares preferenser är dessa svårare att generellt fastslå, då de varierar beroende på om leasegivaren är ett tillverkande företag eller ett finansbolag (Smith, 2000).

Ett stort problem med redovisning efter allt eller inget-principen är enligt McGregor (1993) att parterna som ingår leasingkontrakt utnyttjar gränsdragningen på så sätt att de konstruerar leasingkontrakten så att de hamnar precis på den sida om gränsen som de önskar. Enligt G4+1 (1996) är detta en naturlig konsekvens av redovisningsstandarder som drar en skarp gräns mellan liknande transaktioner och där en klassificering åt ena eller andra hållet ger stora effekter. Tydliga tecken på att dagens redovisningsstandarder medför att företag väljer att utforma sina leasingavtal så att de kan klassificeras som operationella finns i en rapport av Goodacre & Beattie (1999) där de undersökte användandet av operationella och finansiella leasingkontrakt bland brittiska företag. Fram till dess att SSAP21 implementerades 1984 var finansiella leasingavtal i en klar majoritet.⁸ Mellan 1985 och 1994 hade dock förekomsten av operationella leasingavtal en explosionsartad utveckling, samtidigt som användandet av finansiell leasing halverades.

Figur 2. Användande av leasing hos brittiska företag (Goodacre & Beattie, 1999)

3.4 Möjliga vägar för att lösa problematiken

Det finns idag två olika skolor för vilka bedömningsgrunder som skall användas vid klassificeringen. FAS 13 innehåller hårda kriterier för när ett avtal skall klassas som finansiellt, medan IASB och RR har valt mjuka bedömningsgrunder i sina respektive standarder. Dessa två förhållningssätt har olika fördelar. Enligt Jönsson-Lundmark (1995) är hårda kriterier mer objektiva och praktiska att arbeta med på så sätt att det räcker att göra de

⁸ SSAP21 är den i Storbritannien gällande motsvarigheten till IAS 17 och är baserad på samma principer vad gäller uppdelningen av leasingkontrakt mellan finansiella och operationella, samt när de skall tas upp på balansräkningen, som IAS 17. Före denna implementerades behövde varken finansiella eller operationella avtal tas upp på balansräkningen.

beräkningar som standarden anger för att få ett tydligt svar på om avtalet skall klassas som finansiellt eller operationellt. Nackdelarna är dock enligt Jönsson-Lundmark (1995) att sådana kriterier är lätta att undvika, då företagen kan konstruera leasingkontrakt som precis hamnar på den sida gränsen som de önskar. Genom att använda sig av mjuka kriterier blir det istället helheten av kontraktet som avgör klassificeringen vilket gör kriterierna svårare att undvika. Nackdelen är dock att det då krävs många fler bedömningar, var och en mer eller mindre subjektiv (G4+1, 1996), samt att företagen kan välja att fästa störst vikt vid den bedömningsgrund som medför en klassificering åt det håll de önskar (Harris, 1988).

Båda de ovan presenterade klassificeringsprinciperna innehåller således såväl för- som nackdelar. För att komma tillrätta med dagens problematik har möjliga vägar som föreslagits varit att lägga ännu mer vikt vid de kvalitativa kriterierna alternativt sänka ribban för vilka kontrakt som skall klassas som finansiella (G4+1, 2000). G4+1 (2000) menar dock att inget sådant förslag till mindre förändringar av dagens standarder skulle komma tillrätta med vad de menar är det grundläggande problemet. De menar att så länge en standard innehåller en skarp gränslinje, oavsett om gränsen dras med hårda eller mjuka kriterier, kommer den att leda till godtyckliga särskiljanden som leder till att transaktioner med liknande ekonomiska innebörd redovisas olika (G4+1, 2000). De får även medhåll av Nailor (2000) som understryker att dagens skarpa gränsdragning underlättar för företag att utforma leasingkontrakt för att uppnå ett visst mål med den finansiella rapporteringen. McGregor (1993) menar därför att dagens redovisningsstandarder väsentligt har misslyckats med att uppnå sina mål. Att kritiken kommer både från forskare som undersökt länder som använder sig av mjuka kriterier (Nailor, 2000) och hårda kriterier (McGregor, 1993) understryker att båda dessa skolor skapar liknande problematik.

För att komma tillrätta med problematiken måste därför, enligt bland andra G4+1 (2000) och SEC (2005), den skarpa gränsdragningen försvinna så att alla leasingavtal redovisas på samma sätt. Därmed finns det två vägar att gå. Antingen redovisas samtliga leasingkontrakt utefter dess juridiska form där upplysning istället lämnas i notapparaten, såsom dagens operationella leasingkontrakt redovisas, eller också redovisas de utefter sin ekonomiska innebörd, såsom dagens finansiella avtal redovisas.

3.4.1 Redovisning utanför balansräkningen

En redovisning av leasingavtal som utgår ifrån dess juridiska form skulle innebära att inga leasingkontrakt togs upp på leasetagarens balansräkning. Detta var den princip som användes före det att dagens redovisningsstandarder, FAS 13, IAS 17 och RR 6:99, implementerades. Argument för detta synsätt är att leasetagaren inte har den legala äganderätten till leasingobjektet och därför inte heller borde redovisa det som en tillgång (EC, 1995). I sitt remissvar till Rådets utkast till RR 6 för Finansbolagens Förening (2000) fram åsikten att det föreligger betydande skillnader mellan ett köp och leasing, och att det därför är missvisande att redovisa dessa händelser på samma sätt. De framhåller exempelvis att ett leasingavtal förbjuder leasetagaren att disponera leasingobjektet på annat sätt än vad leasingkontraktet tillåter, medan ett köpekontrakt ger köparen rätt att fritt bestämma över tillgången. De menar även att då ett leasingobjekt vid en likvidation inte kan omsättas i kontanter kan det vara missvisande för företagets borgenärer att redovisa det som en tillgång (Finansbolagens Förening, 2000).

Ett argument som förts fram mot kapitalisering hos leasegivaren är att svensk skattelagstiftning inte tillåter att ett företag gör avskrivningar på ett objekt som de inte är ägare till, varpå det i Sverige är tillåtet att i juridisk person redovisa alla leasingavtal som operationella. Om samtliga leasingavtal redovisades som operationella även i koncernbalansräkningen skulle denna skillnad mellan koncernbalansräkningen och den i juridisk person inte behöva göras (Finansbolagens Förening, 2000). En annan fördel som förts fram med att redovisa utifrån äganderätten är enkelheten, vem som är den civilrättslige ägaren till objektet finns det oftast klara bevis för och om denne också skall redovisa objektet som en tillgång blir det lika enkelt att fastslå detta (EC, 1995).

Då ett leasingkontrakt inte ger avtryck i leasetagarens balansräkning om redovisningen sker utifrån den juridiska formen anser förespråkarna av denna modell att upplysningar om leasingkontrakt istället bör lämnas i notform (EC, 1995). Finansbolagens Förening (2000) menar att användarna av redovisningen genom redovisning i notapparaten kan tillgodogöra sig informationen på ett bättre sätt än om den tas in i balansräkningen. De får medhåll av Bjuggren & Wijkander (1993) som menar att om bara informationen finns i notapparaten borde det inte finns några svårigheter för finansanalytikerna att utvärdera företaget, och därmed borde kapitalmarknadens uppgifter att allokera investeringsmedel, kontrollera effektiviteten och omfördela risker inte försämrats.

3.4.2 Redovisning på balansräkningen

Den andra vägen att gå för att komma bort från klassificeringsproblematiken är att ta upp samtliga leasingavtal på balansräkningen. Detta grundar sig i att alla leasingavtal ger upphov till resurser och åtaganden för leasetagaren och att dessa därför borde synas på dennes balansräkning (EC, 1995).

3.4.2.1 Redovisning enligt G4+1

År 2000 presenterade G4+1 ett förslag till ny redovisningsstandard grundad på principen att alla leasingavtal bör tas med på leasetagarens balansräkning. Vi kommer här att presentera grunderna i förslaget samt det principiella tänkandet som ligger till grund för det.

Som bas till förslaget ligger en tidigare rapport från G4+1, *Accounting for Leases: A New Approach* (1996). I denna rapport behandlas leasingkontrakt med utgångspunkt i definitionen av tillgångar och skulder som återfinns i ramverken hos alla medlemsländer som ingår i G4+1. De kommer fram till att rättigheterna som medföljer ett leasingkontrakt kan ge upphov till en tillgång både för leasetagare och leasegivare, principiellt utan att äganderätten till tillgången behöver överföras. På samma sätt kan en skuld uppstå fastän inget egentligt ägarbyte skett. Ett leasingkontrakt kan alltså genom att överföra rätten att nyttja ett objekt ge upphov till en tillgång och skuld hos leasetagaren som borde återfinns på dennes balansräkning, oberoende av om alla ekonomiska risker och fördelar överförs genom leasingkontraktet. G4+1 menar därför att den största bristen i existerande redovisningsstandarder är att dessa inte tar hänsyn till de tillgångar och skulder som uppstår vid operationella leasingkontrakt (G4+1, 1996).

Principerna i rapporten från 1996 utvecklas vidare i rapporten *Leases: implementation of a new approach* (2000). Förslaget som lades fram skulle ersätta dagens klassificering, med utgångspunkt i att gruppens syn bättre skulle återge skillnaderna mellan de ekonomiska resurserna kontrollerade av leasegivare och leasetagare för alla typer av leasing. Syftet var att

förbättra jämförbarheten, vilket är en hörnsten i strävan att göra den finansiella informationen mer användbar. Kostnaderna för olika intressenter att analysera effekterna av ett företags leasingkontrakt skulle också minska, då beräkningarna görs direkt av leasetagaren istället för att varje analytiker måste göra sin egen beräkning (G4+1, 2000).

För de flesta leasingkontrakt innebär förslaget inte att leasingobjektets hela värde tas upp på leasetagarens balansräkning, utan endast den del av objektet som leasetagaren kontrollerar. Detsamma gäller de relaterade skyldigheter som uppkommer i och med kontraktet. På så sätt skall tillgångar och skulder identifieras genom principer som är konsekventa för alla typer av leasingkontrakt. Detta gör att olika leasingkontrakt resulterar i olika effekt på balansräkningen, medan liknande kontrakt ger lika effekt (G4+1, 2000).

Leasetagare

Leasetagaren skall enligt förslaget i början av varje leasingperiod redovisa de rättigheter och skyldigheter som överförs i och med leasingkontraktet. Dessa skall redovisas till sitt verkliga värde, vilket som lägst kan uppgå till nuvärdet av minimileaseavgifterna. Detta innebär i praktiken att en tillgång och en skuld uppträder på balansräkningen. Om leasetagaren har option som ger rätt att i förtid säga upp kontraktet alternativt förlänga det, skall endast betalningar fram till tidpunkten för en uppsägning/förlängning tas med i beräkningen av tillgångens värde. Detta resonemang bygger på tanken att företaget kan undslippa att betala leasingavgifterna efter detta datum genom att då avbryta kontraktet (G4+1, 2000).

Värdet av köpoptioner och optioner för förlängning av kontraktet skall normalt inte tas med för sig på balansräkningen, då detta redan finns medräknat i minimileaseavgifterna. Detta kommer sig av att ett motsvarande kontrakt utan en sådan option skulle ha haft lägre minimileaseavgifter. Däremot skall eventuella avgifter för att säga upp eller för att inte förlänga kontraktet tas med på balansräkningen. Som exempel, antag att ett företag leasar utrustning på tre år och betalar 5 000 årligen. Leasetagaren har rätt att förlänga kontraktet på ytterligare två år till samma årliga kostnad. Om leasetagaren väljer att inte förlänga kontraktet måste denne betala en straffavgift på 4 000. I detta exempel skall därför leasingkontraktet tas upp till 19 000 (tre års hyra plus straffavgiften).⁹ Om det dock är mycket sannolikt att rätten att förlänga kontraktet utnyttjas av leasetagaren, skall detta ge genomslag i den initiala beräkningen av tillgångens värde. Exempelvis kan operationella omständigheter, såsom att leasingobjektet är nödvändigt för företagets verksamhet, göra att detta bedöms som mycket sannolikt. I exemplet ovan skulle detta betyda att leasingkontraktet i så fall skall värderas till 25 000 (fem årshyror). Så fort en option om uppsägning förfallit, skall en ny beräkning göras baserad på minimileaseavgifterna fram till nästa möjliga tidpunkt för uppsägning av kontraktet (G4+1, 2000).

Det är inte ovanligt att leasingkontrakt innehåller omsättningsbaserade leasingavgifter. I dessa fall speglar inte minimileaseavgifterna vad som sannolikt kommer att erläggas. Under dessa omständigheter skall därför minimileaseavgifterna beräknas utifrån vad som skulle ha betalats om leasingavgifterna inte varit omsättningsbaserade, genom att jämföra med motsvarande leasingkontrakt som inte baseras på omsättningen. Vidare skall ersättning för sidotjänster som kan vara inräknade i leasingavgiften inte tas med i beloppet som kapitaliseras, utan ses som

⁹ Ett kontrakt på tre år med rätt till två års förlängning och ett kontrakt på fem år med rätt att sägas upp efter tre år är till sin ekonomiska innebörd identiska och skall därför redovisas på samma sätt. Således gäller detta exempel även vid ett kontrakt på fem år, men med rätt att sägas upp efter tre år till en kostnad av 4 000.

rena serviceavgifter. Dessa skall redovisas separat och därför behöver antingen leasegivaren uppge hur stor del av avgifterna som hör till servicekontraktet, eller så måste beloppet tas fram genom att jämföra med liknande kontrakt utan serviceavtal (G4+1, 2000).

Leasegivare

Förslaget skulle också ge markanta förändringar i leasegivares redovisning. Dessa har en rättighet att erhålla betalningar från leasetagaren, minimileaseavgifterna, och eventuellt rätten att få tillbaka det leasade objektet vid leasingperiodens slut. I och med leasingkontraktet har en del eller hela leasingobjektet omvandlats till finansiella tillgångar, bestående av framtida inbetalningar. Detta betyder att leasegivaren redovisar två separata tillgångar till följd av ett leasingkontrakt: dels de framtida betalningarna att erhålla, dels intresset i leasingobjektets restvärde. Dessa tillgångars värde varierar i förhållande till leasingperiodens längd, ju längre tidsperiod leasingkontraktet sträcker sig över ju större del av värdet består i finansiella tillgångar (G4+1, 2000).

Att rapportera finansiella tillgångar och restvärde som separata tillgångar skulle enligt gruppen vara en stor förbättring av redovisningen på grund av att ersättningar och restvärde är utsatta för skilda risker. Risker avseende betalningarna beror på leasetagarens kreditrisk, medan risker avseende restvärdet beror på objektspecifika risker på grund av förändringar i ekonomiska och marknadsmässiga förhållanden. Det senare beror således på vad objektet som återlämnas kan ge för ekonomiska fördelar i framtiden, antingen från en försäljning eller från ytterligare uthyrning. Om objektet förväntas ha ett signifikant värde vid leasingperiodens slut, är risken större att objektet skall vara värt mindre än förväntat. Detta kan vara viktigt för att förstå leasegivarens finansiella ställning och därför anser gruppen att det är viktigt att den finansiella tillgången och restvärdet redovisas separat (G4+1, 2000).

3.4.2.2 Kritik mot G4+1: Executory contracts

Det tankesätt som fördes fram av G4+1 om att rätten att nyttja ett objekt kan ge upphov till en tillgång som borde återfinnas på leasetagarens balansräkning, har blivit utsatt för en del kritik. Det har framförts att ett sådant synsätt skulle medföra att alla typer av rättigheter som följer av ett kontrakt skulle tas med på balansräkningen (EC, 1995; G4+1, 2000). Därmed skulle även alla typer av executory contracts¹⁰ kapitaliseras. Detta skulle i så fall stå i strid med de grundläggande redovisningsprinciperna som säger att en tillgång eller en skuld inte anses ha uppkommit förrän antingen inflödet eller utflödet av resursen har ägt rum (Smith, 2000).

G4+1:s syn på executory contracts, det vill säga kontrakt där ingen av parterna ännu har presterat något, är att dessa inte uppfyller kraven på att leda till ovillkorliga rättigheter och skyldigheter (G4+1, 2000). Visserligen uppstår rättigheter och skyldigheter hos avtalets båda parter. Hos köparen genom rätten att begära leverans av varan och skyldigheten att betala för den, och hos säljaren uppstår skyldigheten att fullfölja leveransen och rätten att erhålla betalningen. Gruppen menar dock att båda parter har möjlighet att inte uppfylla sin del av kontraktet, och istället ersätta den andra parten för den eventuella ekonomiska skada som detta orsakar (G4+1, 2000). Därför blir inte heller rättigheterna och skyldigheterna ovillkorliga genom kontraktets ingående, vilket också är skäl till att de inte skall tas med på balansräkningen.

¹⁰ Med "executory contracts" åsyftas ingångna kontrakt, som till exempel kontrakt om en framtida försäljning eller framtida service, men där ingen av parterna ännu uppfyllt något av de åtaganden som de enligt kontraktet förbundit sig att göra (G4+1, 2000).

G4+1 (2000) menar att ett leasingkontrakt kan skiljas från executory contracts, genom att leasingkontraktet slutar att vara uppfyllt när leasingobjektet levereras eller på annat sätt görs tillgängligt för leasetagaren. Därför menar gruppen också att ett leasingkontrakt skall tas upp på leasetagarens balansräkning i och med att det görs tillgängligt för leasetagaren. Kritik har dock framförts som menar att om detta tankesätt införs när det gäller leasingkontrakt så borde det gälla generellt för alla typer av transaktioner (Ryan *et al.*, 2001). Ryan *et al.*, (2001) menar därför att det är fel att dra en skarp gräns mellan leasingkontrakt och executory contracts genom att säga att det är leveransen som är det avgörande. Ryan *et al.* (2001) föreslår istället att det skall vara sannolikheten för att ett kontrakt skall fullföljas som skall avgöra huruvida det skall tas upp på balansräkningen eller inte. Inte heller detta synsätt skulle dock medföra att executory contracts skall tas med på balansräkningen, eftersom sannolikheten för fullföljande ofta är låg eller i vart fall svår att bedöma (Ryan *et al.*, 2001). Däremot skulle detta synsätt leda till att leasingkontrakt togs upp på balansräkningen redan vid dess ingående, då det enligt Ryan *et al.* (2001) inte vore troligt att båda parter skrev på ett leasingkontrakt utan en ömsesidig tro på fullföljande, varpå sannolikheten för ett fullföljande får anses hög. Skillnaden mellan dessa båda synsätt, leverans kontra sannolikhet för fullföljande som avgörande för kapitalisering, blir således när ett leasingkontrakt skall tas upp på balansräkningen. Inget av synsätten leder till att executory contracts skall kapitaliseras, dock på olika principiella grunder (Ryan *et al.*, 2001).

3.4.2.3 Kritik mot G4+1: Värdering

När ett leasingkontrakt innehåller omsättningsbaserade leasingavgifter, eller leasingavgifterna innehåller ersättning för sidotjänster, är det enligt G4+1 (2000) inte korrekt att värdera dessa till minimileaseavgifterna. Under sådana omständigheter bör istället värdet beräknas genom att jämföra med motsvarande leasingkontrakt som inte är omsättningsbaserade alternativt inte innehåller ersättning för några sidotjänster. Kritik har dock framförts av Ryan *et al.* (2001) som ifrågasätter om detta verkligen är genomförbart med tanke på att leasingmarknaden kännetecknas av individuella leasingavtal där det ofta är svårt eller till och med omöjligt att hitta liknande kontrakt, och där dessutom informationen som finns tillgänglig är starkt begränsad. Istället föreslår Ryan *et al.* (2001) att värdet på sådana kontrakt skall bygga på expertbedömningar som bygger på all relevant fakta och omständigheter.

3.5 Effekter av ett införande av redovisning enligt G4+1

Införandet av en leasingredovisning i enlighet med G4+1 förslaget skulle få konsekvenser för de siffror företagen presenterar i sina finansiella rapporter. Som tidigare nämnts är såväl leasetagarnas som leasegivarnas resultaträkningar över tiden opåverkade av hur leasingkontrakten klassificeras, och kommer så även att vara av en förändring av redovisningsprinciperna. Om standarden införs retroaktivt, så att även redan ingångna leasingkontakt skall redovisas enligt den nya standarden, kommer den omedelbara resultatpåverkan bli ytterst marginell (Goodacre, 2003). Om standarden däremot enbart skall tillämpas på nyingångna leasingavtal kommer detta under de första åren få en något negativ inverkan på leasetagarnas resultat (Goodacre, 2003). Den stora effekten kommer dock att ske i leasetagarnas balansomslutning. Enligt The Equipment Leasing Association var 31 procent av de produktiva tillgångarna i USA leasade under år 2003 (SEC, 2005). Den största delen av detta kan troligen hänföras till operationell leasing, då exempelvis Goodacre (2001) kom fram till att i Storbritannien var 1999 den operationella leasingen 13 gånger större än den

finansiella. Enligt en studie gjord av SEC (2005) finns det, enbart i USA, icke uppsägningsbara leasingkontrakt till ett värde av 1,25 biljoner dollar som idag inte finns med på leasetagarnas balansräkningar. Om alla dessa minimileaseavgifter skulle kapitaliseras skulle effekterna på såväl balansomslutningen som de nyckeltal som påverkas av balansomslutningen, exempelvis soliditet och avkastning på totalt kapital, bli ytterst påtagliga (Dresdner *et al.*, 1998).

3.5.1 Effektiva marknader

För att kunna diskutera vilken effekt en ökning av företagens balansomslutning skulle få måste marknadens effektivitet diskuteras. En starkt effektiv marknad innebär att marknaden redan tar hänsyn till all tänkbar information i dess bedömningar av ett företag (Brealey *et al.*, 2003). En halvstark effektivitet innebär att marknaden tar hänsyn till all offentlig information som finns tillgänglig i bedömningen av företaget, och att ytterligare analyser av denna information inte kan leda till bättre analyser (Brealey *et al.*, 2003). Om marknaden är effektiv skulle den således inte påverkas av en förändrad balansomslutning till följd av förändrad leasingredovisning, då marknaden redan tagit hänsyn till denna information i sina bedömningar. Vid halvstark effektivitet skulle marknaden vara opåverkad såtillvida att informationen tidigare fanns i notapparaten och att det således inte är någon ny information som förändringen för med sig (Elliot & Elliot, 2002)

Tidigare forskning är något motstridig när det gäller hur effektiv marknaden är vad gäller leasingredovisning. Abdel-khalik (1981) presenterade en undersökning där han låtit finansanalytiker och kreditanalytiker studera två identiska företag som enbart skilde sig åt i hur de redovisade sina leasingkontrakt. Det ena företaget hade kapitaliserat alla leasingkontrakt medan det andra istället redovisade leasingkontrakten i notapparaten. En stor andel av de tillfrågade föredrog det företag som inte hade med leasingkontrakten på balansräkningen då detta företag ansågs ha en lägre finansiell risk samt ge en bättre avkastning än det andra företaget. Liknande resultat fick Hartman & Sami (1989) när de gjorde en undersökning där de bad kreditanalytiker sätta ett kreditbetyg och lämplig utlåningsränta på identiska företag som bara skilde sig åt i hur de hade redovisat sina leasingavtal. Även de kom fram till att de företag som kapitaliserat sina leasingkontrakt fick ett sämre kreditbetyg, och således också en högre ränta, än de som redovisade kontrakten i notapparaten. Braund (1989) påvisade att bankernas kreditanalytiker inte klarade av att på ett korrekt sätt ta med de leasingkontrakt som inte fanns på balansräkningen i sina analyser. Breton & Taffler (1995) kom i sin forskning fram till att analytikerna generellt inte gjorde några justeringar för leasingavtal som bara var upptagna i notapparaten när de beräknade sina nyckeltal.

Å andra sidan finns det både generell och leasingspecifik forskning som tyder på att marknaden är effektiv på så sätt att den inte påverkas av hur leasingkontrakten redovisas (Goodacre, 2003). Såväl Imhoff *et al.* (1993) som Ely (1995) presenterar bevis för att investerare likställer operationell leasing med finansiell och därmed även tar hänsyn till leasingkontrakt presenterade i notsystemet när de gör sina riskbedömningar. För att göra dessa bedömningar används allt från tumregler till mer sofistikerade modeller som har sitt ursprung i nuvärdet av minimileaseavgifterna (Ryan *et al.*, 2001). Exempelvis använde sig tills nyligen Standard & Poor's ratinganalytiker av tumregeln att ta årets operationella leasingavgifter, multiplicera dessa med åtta och sedan lägga till produkten på balansräkningen (Ryan *et al.*, 2001).

Även om ovanstående forskning kan tas som bevis på att marknaden som helhet i någon form är effektiv, så menar Goodacre (2003) att forskningen tyder på att företagsledare generellt inte tror att individer, såsom finansanalytiker, investerare och bankernas kreditanalytiker, behandlar information på ett effektivt sätt. Detta menar han får till följd att företagsledare handlar som om marknaden vore ineffektiv (Goodacre, 2003). Om de anser att marknaden inte är effektiv så kommer de att anta att den ökning av balansomslutningen som den nya standarden ger kommer att påverka dem negativt (Goodacre 2003). Exempel på sådana negativa effekter skulle enligt Wolk *et al.* (1991) kunna vara sänkt kreditbetyg och därmed högre ränta och minskat utrymme för nyupplåning på kreditmarknaden. Det är dessutom vanligt att ett företags befintliga krediter på något sätt är kopplade till dess skuldsättningsgrad, och att dessa därför måste förhandlas om då kapitaliseringen av leasingkontrakt kan medföra att företagets skuldsättningsgrad hamnar under den av kreditgivaren accepterade nivån (Accountancy, november 1999).

3.5.2 Förändringar på leasingmarknaden

För att undvika de effekter Wolk *et al.* (1991) för fram visar tidigare forskning tydliga tecken på att företag förändrar sina preferenser vad gäller leasing när redovisningsreglerna kring dessa förändras. Imhoff & Thomas (1988) dokumenterade en systematisk förskjutning från finansiell leasing till främst operationell leasing när FAS 13 infördes i USA, bland annat genom att avtal som tidigare klassats som finansiella förhandlades om så att de kunde klassificeras som operationella. De fann även att andra former av finansiering som inte syns på balansräkningen ökade i användning, om än i mindre omfattning. I Storbritannien har Goodacre & Beattie (1999) funnit att sedan SSAP 21 infördes har användandet av operationell leasing ökat explosionsartat samtidigt som den finansiella leasingen minskat i omfattning (se fig. 2). Då G4+1 förslaget innebär att alla leasingkontrakt skall tas upp på balansräkningen, är en möjlighet enligt Goodacre (2003) att ett införande av G4+1 skulle kunna leda till att företagen väljer att i mindre grad finansiera sin verksamhet genom leasing.

3.5.3 Förändringar av leasingavtalen i takt med redovisningsreglerna

Enligt Goodacre (2003) är företagets andra möjlighet att undvika de effekter som ett införande av G4+1 skulle ge att försöka omstrukturera leasingkontrakten för att minimera deras påverkan på balansräkningen. Just detta är grunden till den kanske kraftigaste kritiken mot en standard enligt G4+1 (SEC, 2005). SEC (2005) menar att i många fall sätter en ny standard igång ett sökande efter tekniker att strukturera, eller omstrukturera, transaktioner för att undvika att rapportera sådan information om den ekonomiska verkligheten som var standardens egentliga avsikt. På så sätt blir standardens regler en vägledning till hur man skall agera för att undvika dess avsikt, genom att justera transaktionerna så att de hamnar precis utanför ramen för en viss behandling i redovisningen (SEC, 2005).

Enligt SEC (2005) får företag redan idag hjälp med att konstruera leasingkontrakt av ett oändligt antal advokater, långgivare, investment banker, redovisare och andra rådgivare. Dessa har under de senaste åren gjort det till en industri att konstruera leasingavtal så att de uppfyller olika redovisningsmässiga såväl som skattemässiga mål. Genom att exempelvis lägga in klausuler om delvisa garantier av restvärdet i kontraktet, och sedan lägga stor vikt vid detta vid klassificeringen, kan ett leasingavtal som till substansen är finansiellt se ut som om det vore ett operationellt avtal och därmed också klassificeras som ett sådant (Harris, 1988).

Om G4+1 förslaget införs är det troligt att leasingkontrakten kommer förändras på så sätt att de kommer få kortare löptider och större flexibilitet, exempelvis genom att innehålla optioner för uppsägning eller optioner till förlängning av kontraktet (Goodacre, 2003; Ryan *et al.*, 2001). På så sätt minimeras värdet av kontraktet på balansräkningen. Resultatet av detta blir att om exempelvis ett kontrakt innehåller en option till förlängning, och det sker en generell nedgång i värdet på leasingobjektet, blir det mindre troligt att leasetagaren väljer att förlänga kontraktet. Därmed kommer värdenedgången istället att drabba leasegivaren, varpå resultatet blir en förskjutning av risk från leasetagaren till leasegivaren (Goodacre, 2003).¹¹ Denna förskjutning av risk kommer att medföra att leasingavgifterna kommer att behöva höjas för att kompensera för den lägre säkerhet som ett kortare leasingkontrakt innebär för leasegivarna (Goodacre, 2003; Ringer & Unerman, 2000). Om en sådan höjning blir möjlig att genomföra kommer i sin tur avgöras av hur utbud och efterfrågan ser ut på marknaden för varje enskilt leasingobjekt (Ringer & Unerman, 2000).

De stora möjligheter som finns till att konstruera leasingavtal på det sätt som bäst passar parternas mål gör enligt SEC (2005) det väldigt svårt att analysera effekterna av införandet av en standard i enlighet med G4+1. Risken blir att man hamnar i en ond cirkel där nya typer av kontrakt leder till nya redovisningsstandarder som i sin tur leder till att kontrakten utvecklas ytterligare och så vidare (SEC, 2005). Detta kan enligt SEC (2005) eventuellt även förklara varför dagens leasingredovisningsstandarder blivit så hårt kritiserade, de konstruerades helt enkelt utifrån vilka leasingkontrakt som då var vanliga. Att leasingkontrakten därefter förändrats som ett resultat av standarderna har tydligt visat på vilka svagheter som fanns med dessa standarder (SEC, 2005). Att det idag är så utbrett att konstruera leasingkontrakten efter gällande redovisningsregler kommer enligt SEC (2005) göra det ännu troligare att parterna på leasingmarknaden kommer att reagera på samma sätt som de gjorde när dagens redovisningsstandarder kom. Detta bekräftas i en artikel av Ringer & Unerman (2000) där författarna uppmanade alla företag att redan år 2000 börja planera för att minimera, vad de menar, de 'ofördelaktiga effekter' som ett införande av G4+1 förslaget kommer få på deras redovisning. Detta eftersom tillfällena att omförhandla leasingkontrakt bara återkommer med vissa mellanrum och en sådan omställning därför tar tid.

¹¹ Om kontraktet istället innehåller en option för leasetagaren att bryta kontraktet, ökar en värdenedgång risken för att denna utnyttjas. Resultat blir därför detsamma även här.

4 EMPIRI

I denna del presenteras en sammanställning av den information som framkommit vid intervjuer med respondenterna och som vi anser vara av intresse för undersökningen. Intervjuerna presenteras var för sig, då vi anser att de inte bör delas upp eftersom de resonemang svaren bygger på i så fall tas ur sitt sammanhang. Vidare är sammanställningarna uppbyggda med frågeformuläret som grund, men är anpassade efter att på bästa sätt återge respondenternas åsikter. Detta hänger samman med att öppna intervjuer har använts, varpå följdfrågorna har varierat under de olika intervjuerna. Vi har valt att presentera intervjuerna utan underrubriker. Detta beror dels på att vi inte vill bryta respondenternas resonemang, och dels på att innehållet i de olika intervjuerna varierat varpå rubrikerna i så fall hade fått se olika ut i de olika intervjuerna. Vidare presenteras intervjuerna i kronologisk ordning, vilket vi tror är det bästa sättet att redogöra för det faktum att frågorna har utvecklats under arbetets gång.

4.1 Intervju Gösta Fischer, Svenska Bankföreningen

Gösta Fischer är chef för bolagsavdelningen på Svenska Bankföreningen, som är bankernas och de bankägda finansbolagens intresseorganisation. Fischer är både ekonom och jurist samt har ett förflutet bland annat som domare och som VD i Finansbolagens Förening.

När RR 6:99 kom var leasingbolagen emot att dela upp leasingkontrakten i finansiella och operationella, och att ta upp de finansiella leasingkontrakten på balansräkningen. Enligt Fischer är detta idag dock ganska okontroversiellt och på intet sätt en hjärtefråga. Med medvetna leasetagare så vet man idag hur man skall hantera klassificeringen redan vid konstruktionen av kontraktet. Det är då främst restvärdesrisken som spelas med för att kontraktet skall kunna klassas på det sätt som leasetagaren önskar. Att redovisningen på så sätt styr transaktionen ser han inte som något konstigt, annan lagstiftning styr ju hur kontrakten utformas så vad är det för konstigt med att redovisningen styr hur de utformas?

När förändrade redovisningsregler kommer ifråga menar han att leasingbolagen genast tittar på vad detta får för finansiella konsekvenser. Fischer är här noga med att poängtera den treenighet som råder mellan redovisning, civilrätt och beskattning. Det leasingbolagen främst värnar om är rätten till den skattemässiga avskrivning på leasingobjektet samt den civilrättsliga säkerheten som följer med äganderätten till objektet. Fischer menar att det därför är civilrätten och beskattningsrätten som är det mest intressanta för leasingbolagen, redovisningen är bara ett medel.

I Sverige har vi generellt haft en redovisning som utgått ifrån den juridiska formen, vilket enligt Fischer passat leasingbolagen bra. En förändring mot ett tankesätt där den redovisningsmässiga äganderätten blir än mer skild från den civilrättsliga befaren Fischer skulle göra det lättare att även skilja den skattemässiga äganderätten från den civilrättsliga. Därmed skulle leasing skattemässigt behandlas på samma sätt som en kredit, varpå marknaden för leasingbolag i det närmaste skulle försvinna. Leasingbolagen vill därför enligt Fischer inte att man ändrar i något som i slutändan kan leda till att man även förändrar i beskattningssituationen, då de "anar faran vid horisonten".

Enligt Fischer har G4+1 rapporten därför tagits emot med en viss skepsis bland leasingbolagen då de tycker att situationen är bra som den är. Om det däremot funnits vattentäta skott mellan redovisning och beskattning ser han inga större hinder till förändring, och det är även tänkbart att en sådan förändring hade varit till det bättre. Vad gäller förändringarna i leasegivarnas redovisningen anser han att informationsinnehållet där skulle öka med förslaget, "om man delar upp en post i två så säger det väl i alla fall något mer". Principiellt är han inte emot att ta in informationen i årsredovisningen, även om han ifrågasätter vem som är intresserad av informationen. Enligt bankföreningen är det idag bara finansanalytikerna som är intresserade av en sådan information, och de anser inte att redovisningen skall styras bara av detta. De anser därför inte att informationen är tillräckligt intressant för tillräckligt många just nu. Dessutom tror han inte att analytikerna skulle godta bolagens beräkningar rakt upp och ner, utan fortsätta att göra egna beräkningar.

Bankföreningen har idag inte gjort några närmare beräkningar på vad ett införande av G4+1 förslaget skulle få för konsekvenser. Om förändringarna begränsar sig till redovisning på koncernnivå skulle det enligt Fischer inte påverka affärsmöjligheterna för leasingbolagen, mer än i de fall där balansräkningsbantning är huvudskälet till att leasingkontraktet ingås. Idag är detta ett skäl bland många till att använda sig av leasing, men hur ofta det är det avgörande skälet har Fischer ingen uppfattning om. Han kan dock inte utesluta att detta sker i vissa fall, och därmed skulle reglerna kunna medföra försämrade affärsmöjligheter för leasegivare. Ur nationalekonomiskt perspektiv anser han dock inte att detta skulle vara ett skäl för att inte införa reglerna.

Avslutningsvis menar Fischer att G4+1 förslaget är en vacker tanke, att redovisningen bara skall spegla och inte påverka transaktionerna. Även om han tror att det är svårt att konstruera sådana regler så är det absolut möjligt. Men han menar att man måste både röra sig och uttala sig försiktigt åt det hållet. "Man får inte störa den traditionella bilden av leasing."

4.2 Intervju Peter Wallén, Deloitte

Peter Wallén arbetar som redovisningsspecialist på Deloitte sedan fem år tillbaka och har tidigare jobbat som revisor. Under nittioalet var han koncernredovisningschef på SCA.

När det gäller dagens klassificering av leasingavtal tycker Wallén att den inte fungerar tillfredställande. Det finns leasingkontrakt som har en självklar klassificering, men också en stor gråzon som ger upphov till problem med jämförbarheten och bidrar till en hög grad av subjektivitet. Att leasingkontrakt ingås för att banta balansräkningen är enligt Wallén vanligt. Detta har lett till att det idag finns företag som lever på att den här gråzonen finns, bland annat genom att upprätta så kallade Sale and leaseback-transaktioner. Principen att avtal konstrueras utefter reglerna är inte bra, redovisningen skall aldrig styra affärerna enligt Wallén. Dessutom är leasing ett stort område globalt, vilket Wallén ser som ytterligare en anledning till att åtgärder behövs. Han såg därför förslaget från G4+1 som ett bra förslag när det kom, men sedan dess har det varit mycket tyst, och han tycker det är anmärkningsvärt att debatten nästan helt dött ut. Detta tror han personligen beror på att ämnet är så hett att ingen har vågat ta i det, och att andra redovisningsområden har varit mer prioriterade. Wallén tror möjligen att det

behöver hända något stort, exempelvis ett svenskt Enron¹², för att debatten på allvar skall ta fart igen.

När det gäller att ta upp alla leasingkontrakt på balansräkningen, istället för att bara upplysa i notinformationen, säger Wallén att man inte får glömma bort att beakta ägandet från andra perspektiv än det juridiska. Innebörd och form är ett viktigt begrepp i redovisningen. Att ta med alla leasingkontrakt på balansräkningen som G4+1 föreslår tycker Wallén därför är ett mycket bra förslag. Detta är positivt för dem som läser årsredovisningarna, eftersom rätten att använda leasingobjektet är en tillgång för företaget och denna har inte tidigare avspeglats i balansräkningen. Han tror att om principerna för *on-balance* hade funnits tidigare, hade skandaler som Enron kunnat undvikas, och ser strävandet mot detta som sunt. Han tror att om klassificeringen av leasingkontrakt försvinner, kan många problem komma att avhjälpas. Dock finns de 'riktigt operationella' leasingkontrakten kvar, de som är klockrent operationella och därför inte bör finnas med på balansräkningen. Han säger att gränsen mellan vad som är att betrakta som hyra eller leasing är hårfin, men att det inte är så noga var gränsen mellan dessa dras, bara företagen lämnar tillräckligt med upplysningar. En analytiker måste förstå hur transaktionen gått till, idag är informationen inte av tillräckligt god kvalitet anser han. Att leasegivare skall redovisa sin del av kontraktet i två separata delar tycker Wallén är redovisningsteoretiskt korrekt, då det ger en bättre bild av verkligheten.

De leasingkontrakt som bara ingås på grund av att företag vill banta balansräkningen tror Wallén kommer att försvinna om ett förslag som G4+1 införs. Wallén säger att det naturligtvis är negativt för dem som tjänar pengar på sådana transaktioner och att mycket av leasingen skulle försvinna, men han tror inte att det är någon förlust i det stora hela. De som konstruerar avtal är enligt Wallén smarta och kommer säkert att hitta kryphål. Han tror dock att det går att skriva regler som kan lösa detta, men då gäller det att hitta redovisningsprinciper som är tillräckligt flexibla. Sen gäller det även att se till att övervakning och efterlevnad fungerar.

På frågan om det är många diskussioner med kunder om klassificeringen av leasingkontrakt, svarar Wallén att kunder mest frågar om hur de skall konstruera kontrakten för att få den klassificering de vill ha. Huvudsakligen kollar de då på riskskalan, vem som har den huvudsakliga risken. US GAAP:s andelstal är enligt Wallén inte bra, då företag kan lägga sig precis om den sida gränsen de vill. I Sverige måste man ta hänsyn till flera faktorer när man konstruerar avtalen, framförallt om det finns en återköpskyldighet, om tillgången kan användas till andra ändamål eller av andra företag. Minimileaseavgifternas andel av objektets värde är också en viktig faktor att beakta. Detta ger enligt Wallén revisionsbyråerna jobb då företagen behöver kvalificerad rådgivning när leasingkontrakten skall konstrueras.

När det gäller executory contracts kommer man enligt Wallén in på intäktsredovisning och definitionen av en tillgång, vilket är ett svårt område som berör vem som åtnjuter de

¹² Enron var ett amerikanskt energibolag som år 2000 var rankat som det sjätte största energibolaget i världen. Genom att använda sig av en aggressiv bokföring, och bland annat lägga ut skulder på så kallade Special Purpose Entities som inte konsoliderades i deras balansräkning, redovisade de i november 2001 sammanlagda skulder på 13 miljarder USD i balansräkningen. När det framkom att denna summa egentligen borde ha uppgått till hela 38 miljarder USD blev resultatet att Enron inom loppet av ett par månader orsakade den dittills största konkursen i världshistorien (SEC, 2005).

ekonomiska fördelarna av en tillgång. Wallén tror dock på matchningsprincipen, att leasingkontraktet skall tas upp på balansräkningen när leveransen har skett.

Förslaget att vid omsättningsbaserade hyror ta upp annat än bara minimileaseavgifterna, genom att kolla på jämförbara kontrakt tror Wallén kan fungera. Han tror att det finns så pass liknade kontrakt, eller standardleasor, som det går att jämföra med. Han ser dock vissa fall där det behövs göras enskilda bedömningar då liknade kontrakt saknas, men detta kan lösas med hjälp av mer information. Dock ser han ett problem med att det kan bli för mycket information. Han tror inte att analytikerna läser informationen i årsredovisningarna, eftersom de anser att information är färskvara som bör vara högst en dag gammal.

Wallén tror att det är möjligt att konstruera en standard som kan lösa de problem som finns idag, men anser att den måste byggas på ett tufft synsätt. Han tror på förslaget att rättigheterna till objektets fördelar och vilken risk som kontraktet medför skall speglas. Han poängterar att ett åtagande är ett åtagande och skall återspeglas i den ekonomiska informationen. En ny standard medför dock alltid risken att någon skall kunna gå runt reglerna, det går inte att skapa en normgivning som är helt vattentät. Han tror dock på övervakning och om företagen hålls efter kan det fungera.

Att ett förslag som G4+1 skulle få några skattemässiga effekter tror inte Wallén, på grund av att kopplingen mellan redovisning och beskattning håller på att luckras upp. Han tror istället att förändringen av redovisningsreglerna är en väg mot att särskilja beskattningen och redovisningen, men samtidigt att det kommer att ta tid, inte minst på grund av att skattemyndigheten har väldigt mycket att säga till om och att det handlar om politik.

4.3 Intervju Hans Lorinder och Mikaél Andrén, SEB Finans

Hans Lorinder arbetar som produktansvarig för Investeringsfinansiering, vilket innebär en försäljnings- och marknadsorienterad roll inom SEB Finans. Han har arbetat inom företaget i 15 år, främst med vagnparksfinansiering. Mikaél Andrén var tidigare produktansvarig för Investeringsfinansiering, men har idag en roll som affärsanalytiker. Han har arbetat inom SEB Finans sedan 1990, och har tidigare bland annat arbetat med ekonomifunktionen, redovisningsfrågor och som produktspecialist.

På frågan om hur SEB Finans ser på eventuella problem med dagens klassificering menar de att de som finansbolag egentligen inte är så intresserade av hur leasingkontrakten redovisas. Deras uppgift är att förse företag med de finansieringsformer som de önskar, medan de eventuella problem som klassificering orsakar främst uppstår i ett analysperspektiv. Därmed har de heller inget egenintresse av att kontrakten redovisas på det ena eller andra sättet, utan anpassar sig till vad marknaden och redovisningsreglerna säger. Därmed blir de dock påverkade av hur redovisningsreglerna är utformade.

Klassificering har idag ingen våldsam påverkan på SEB Finans, då denna bara skall användas på koncernnivå och därför inte får några skattemässiga konsekvenser. Ungefär 95 procent av de leasingkontrakt som tecknas är med kunder som inte ingår i en koncern, och där är klassificeringen således inte intressant överhuvudtaget. De resterande fem procenten tecknas med större företag, och då dessa kontrakt generellt sett gäller större belopp motsvarar dessa fem procent ungefär 50 procent av den sammanlagda affärsvolymen. Detta segment är således betydande, och här är balansräkningsperspektivet ofta av stort intresse när kontrakten tecknas.

Då dessa kontrakt är färre till antalet, men generellt sett större till volymen, används sällan standardavtal. Istället gäller det att förhandla fram avtal som passar både kunden och SEB Finans. I de fall där kunden har önsknings om att ett avtal skall komma att klassificeras på ett visst sätt så är det enligt respondenterna nästan alltid operationella avtal som efterfrågas. Här är det därför inte ovanligt att SEB Finans till och med får diskutera direkt med kundens revisorer, då kunden måste få ett godkännande av klassificeringen därifrån innan den är villig att teckna avtalet.

Det som vanligen används för att spela med vid avtalskonstruktionerna är restvärdesrisken, då denna är direkt avgörande för avtalets klassificering. Generellt sett är SEB Finans som finansbolag inte särskilt intresserade av att ta på sig en alltför stor restvärdesrisk. De får därför försöka hitta balansgångar där de är komfortabla med den risk de tar, samtidigt som avtalet klassificeras som operationellt. Det är i sådana fall inte ovanligt att en tredje part som tar på sig den här risken används, exempelvis ett företag som har tillgång till en internationell marknad där de kan få avsättning för just det här objektet eller också att leverantören av produkten tar på sig denna äganderättsrisk genom ett garanterat återköp. På så sätt kan båda målen uppfyllas på samma gång.

Om kunden önskar att konstruera ett avtal så att det skall klassificeras som operationellt, så är detta något som nästan alltid går att lösa enligt respondenterna. Undantaget kan vara objekt där det är svårt att motivera några betydande restvärden, exempelvis datorer som leasas på tre år. Generellt sett menar dock respondenterna att kunderna vid denna typ av kontrakt egentligen inte är intresserade av 'riktigt' operationella kontrakt, där de bara kan säga upp kontraktet närhelst de önskar. De vill snarare ha kontroll över objektets restvärde och en möjlighet att köpa ut objektet vid leasingperiodens slut. Hade det inte varit för redovisningsreglerna hade kontrakten enligt respondenterna konstruerats på ett sätt som tveklöst gjort att de klassificerats som finansiella, och därmed blir det hela på något sätt ett "spel för gallerierna". Då finansanalytikerna vill ha en så klar bild av företagets framtida åtagande som möjligt menar respondenterna att dessa konstruktioner på sätt och vis går emot denna tanke.

Ett införande av G4+1 förslaget skulle enligt respondenterna leda till att bantning av balansräkningen som ett incitament till leasing i princip försvann. Detta skulle göra leasing mindre attraktiv som produkt, och den leasing som ingås enbart med detta som argument skulle naturligtvis också försvinna. Exempelvis tror de att Sale and leaseback-transaktioner, där balansräkningsbantningen i det närmaste är enda skälet till att de ingås, i princip skulle försvinna helt. Hur stor del av leasingmarknaden som skulle försvinna i och med förslaget har de ingen uppfattning om, även om de menar att de möjligen borde ta fram sådana siffror. De anser dock att förslaget tveklöst skulle "vara olyckligt för oss". Ur deras synvinkel finns det inget positivt med förslaget då det inte tillkommer någon anledning till att välja leasing som finansieringskälla i och med förslaget. De har dock svårt att se några negativa effekter ur ett samhällsekonomiskt perspektiv, så till vida att det bara är leasing som enbart används i syfte att banta balansräkningen som försvinner. Om leasingen däremot helt försvann som produkt skulle detta kunna få stora konsekvenser för en viss typ av företag, där leasing kanske är den enda möjligheten till finansiering.

Respondenterna är noggranna med att påpeka att det finns många andra fördelar med leasing som finansieringsform, varpå de definitivt inte tror att leasing kommer att försvinna helt.

Enda anledningen till att detta skulle kunna hända menar de vore om förslaget var ett första steg till att beskattningsreglerna kopplades ihop med redovisningen så att leasegivarna blev av med sin avskrivningsrätt. I så fall skulle det inte vara någon skillnad mellan leasing och avbetalningsköp och leasingen skulle som produkt bli överflödigt.

Förändringarna i leasegivarnas redovisning tror respondenterna inte skulle ge några större effekter. De menar att de som finansbolag inte har något incitament att hålla nere balansräkningen på samma sätt som ett vanligt företag, utan att de snarare lever på sin balansräkning. De menar att förslaget visserligen skulle spegla vilka risker de tar på ett bättre sätt, men är samtidigt frågande till om detta skulle ha någon betydelse för dem som använder deras redovisning till olika bedömningar.

Om förslaget skulle införas är respondenterna övertygade om att även leasingkontrakten skulle förändras utifrån detta. En möjlighet är att ha väldigt korta leasingkontrakt, exempelvis på tre månader. En annan är att ha någon form av skenbar uppsägningsrätt i kontraktet. Sådana förändringar skulle medföra att mindre risk fördes över från leasegivaren till leasetagaren. Denna riskförskjutning kommer dock leda till att leasetagarna får betala högre leasingavgifter, då SEB Finans måste få betalt för den ökade risk de tar på sig. Respondenterna är dock övertygade om att oavsett hur en sådan ny standard utformas så kommer de 'finansiella ingenjörer' som arbetar med att konstruera sådana kontrakt alltid att finna lösningar.

Trots att ett införande av G4+1 förslaget skulle ge stora effekter på leasingmarknaden så är förslaget inget SEB Finans idag tar hänsyn till i det dagliga arbetet, bortsett från att de följer marknaden och det som sägs i alla rapporter. När långa kontrakt ingås så innehåller dessa en ömsesidig rätt att säga upp avtalet ifall det sker en större förändring i redovisnings- eller beskattningsreglerna. Således ser de ingen anledning till ytterligare reaktioner innan dess att ett förslag införts. Dessutom är respondenterna tveksamma till om ett sådant förslag skulle gälla retroaktivt, detta var inte fallet när RR 6:99 infördes. När denna infördes menar respondenterna att leasingbolagen var mycket oroliga och att allting därför blev väldigt upphåsat. Trots detta har införandet av RR 6:99 varken medfört några större förändringar eller att hela leasingbranschen försvunnit. Enligt respondenterna är det enda som har hänt att en avräkningsklausul, som medförde att leasetagarna blev ägare till objekten efter leasingperiodens slut, tagits bort ur kontrakten samt att strukturen kring restvärdena förändrats.

En annan anledning till att förslaget inte påverkar det dagliga arbetet i någon större utsträckning är enligt respondenterna att det pratats om detta ända sedan 1997 utan att det faktiskt hänt något. Detta tror de beror på att användarna av redovisningen, finansanalytikerna, inte ser det som ett tillräckligt stort problem. Respondenterna menar att finansanalytikerna anser sig ha en god koll på hur företagen ser ut, och huruvida leasingkontrakten finns med på balansräkningen eller ej spelar mindre roll. Avslutningsvis menar dock respondenterna att det självklart är den ekonomiska innebörden och inte avtalskonstruktionen bakom som bör synas i redovisningen. Teoretiskt sett är det således glasklart. Däremot anser de att det är en lång väg att gå innan redovisningen faktiskt är där.

4.4 Intervju Lennart Wennmo, Schenker North AB

Lennart Wennmo är finanschef på Schenker North AB och är utbildad ekonom. Bilspedition, som köptes upp av Schenker, drev tidigare ett eget bolag inom finansiering i vilket Wennmo var VD.

Schenker använder sig idag inte längre av leasing som finansieringsform då de numera har tyska staten som ägare, genom Deutsche Bahn, och därför sköter sin finansiering på annat sätt. Tidigare leasade Schenker bland annat lastbilar, transportteknisk utrustning och datorer. Skälen till att Schenker använde sig av leasing var i första hand för att avhjälpa problem med likviditeten som företaget led av, och i andra hand för att banta balansräkningen och på så sätt förbättra nyckeltalen. De kontrakt som fanns bakåt i tiden konstruerades därför ofta så att de precis hamnade på den sida gränsen som gjorde att de kunde klassificeras till att vara operationella genom att risknivån anpassades. Denna förskjutning av risk fick dock ingen praktisk betydelse för Schenker, utan den användes bara för att uppnå redovisningsmålen. Wennmo framhåller att både aktiemarknaden och finansiering till viss del styrs av nyckeltal, vilket kan ge incitament till att skriva leasingkontrakt på ett sådant sätt.

Wennmo anser att dagens redovisning på grund av det tolkningsutrymme som finns vid klassificering inte alltid är rättvisande, då marknaden efterhand har anpassat sig efter regelverket. Wennmo betonar dock att syftet med att lägga in finansiell leasing på balansräkningen var gott. Han tycker att gränsdragningen mellan finansiell och operationell leasing egentligen är ganska tydlig, men att den utnyttjats felaktigt på grund av för stort tolkningsutrymme. Wennmo ser bland annat problem i att företagen skriver avtal som innehåller servicekontrakt och kallar dem hyreskontrakt, vilket gör att de kan klassas som operationella. Han menar att det finns många sådana kontrakt idag som egentligen borde klassas som finansiella. Visserligen handlar det ofta om objekt av mindre värde, men i stora företag kan detta ändå vara betydande summor. Wennmo menar därför att nuvarande redovisningsregler är till skada för aktiemarknaden som inte får hela sanningen då nyckeltalen inte är rättvisande. Dessutom sysselsätts många människor, ur ett samhällsekonomiskt perspektiv till ingen nytta, med att konstruera leasingavtal på grund av den klassificering som finns. Han menar vidare att det inte är rätt att affärlösningar skapas utefter hur regelverket är konstruerat, och att denna uppfinningsrikedom därför är till skada för alla.

Wennmo har personligen ändrat uppfattning när det gäller det förslag som G4+1 lagt fram. Tidigare var han motståndare, men har efter hand insett värdet av att ge fullständig information om företagets ekonomiska läge. Att leasingkontrakt därför skall avspeglas i redovisningen tycker Wennmo är helt riktigt, företaget skall visa vilka tillgångar de använder för att driva sin verksamhet. Han ser heller ingen begränsning i hur små kontrakt som skall tas med på balansräkningen. Han tycker inte att det är risken som skall avgöra på vilket sätt ett kontrakt skall avspeglas, vilket sker idag, utan snarare att alla kontrakt skall tas med på balansräkningen och i de fall risken inte ligger på leasetagaren kan detta specificeras i not. Dagens risktänkande menar Wennmo kommer från civilrätten, och detta bör inte styra vad som skall finnas på balansräkningen.

Wennmo tror att om förslaget införs kan leasing som balansräkningsprodukt komma att upphöra, vilket kan medföra att en stor del av det som idag är operationell leasing försvinner. Rent finansiell leasing som tas upp på balansräkningen och som används ur ett likviditetsperspektiv är enligt Wennmo en bra produkt. Skillnaden mot operationell är att här

ligger en del av risken på leasegivaren. Enligt Wennmo är det dock inte för att leasetagaren vill avstå risk som kontraktet tecknas, denna vill leasetagaren oftast inte bli av med och vill han det så kan han göra det på bättre sätt. Han ser det därför inte som någon förlust om den operationella leasingen försvann, eftersom han inte ser något större syfte med denna finansieringsform.

Uppfinningsriktigheten när det gäller upprättande av leasingavtal har enligt Wennmo varit stor de senaste åren. Han ser därför faran i att ännu fler företag exempelvis börjar kalla sina leasingavtal för hyresavtal genom att baka in någon form av serviceavtal om G4+1 förslaget införs. Att konstruera redovisningsregler som gör att det inte går att komma runt regelverket genom att ändra på vissa delar i leasingkontraktet tror han dock är ganska lätt. Ett sätt tror Wennmo är att tvinga finansierarna att ange kontraktets alla villkor i redovisningen, såsom räntesats, servicedel och andra komponenter. Finansierarna har redan gjort alla dessa beräkningar, enligt Wennmo är det därför bara att tvinga dem att redovisa dem. Genom detta kan den finansiella leasingen särskiljas från de delar i kontraktet som inte bör tas med på balansräkningen.

Wennmo menar även att när redovisningsreglerna ändras så försöker företag förändra de bakomliggande transaktionerna, men att detta bara går till en viss gräns. Därefter är det inte längre affärsmässigt försvarbart att justera, exempelvis restvärdesrisken, för att följa redovisningsreglerna. Det är enligt Wennmo först när denna gräns nås som företagen kommer att sluta tänka på leasing i termer av balansräkningsbantning och istället se till den affärsmässiga transaktionen, vilket enligt honom måste vara det korrekta. Men då måste det bli så att *"det inte spelar någon roll hur vi konstruerar avtalet, det kommer upp på balansräkningen ändå"*.

En annan positiv effekt av att tvinga leasegivarna att redogöra för de olika delarna i leasingkontrakten är att det skulle leda till en sundare leasingmarknad, en marknad som enligt Wennmo alltid har varit något av en grå sektor. Det är idag omöjligt för mindre företag att gå in i leasingkontrakten och plocka ut de komponenter som behövs för att se vad det är de egentligen betalar för. Detta utnyttjar enligt Wennmo de mindre seriösa finansbolagen till att ta ut höga räntesatser, vilket ofta gör leasingkontrakten till en dålig affär för leasetagaren. Han tror därför att många leasingavtal aldrig skulle ha ingåtts om det funnits en bättre redovisning av hur kontrakten egentligen är uppbyggda. Idag missgynnas därför den part som har lägst kunskap, och enligt Wennmo gäller förhållandet att ju mindre företag ju större är risken att de inte vet vad de skriver på.

Att det tagit så lång tid innan förslaget nu börjat diskuteras på allvar tror Wennmo beror på att normsättarna helt enkelt inte tagit det steg som krävs. Dessutom tror han att finansierarna är starka motståndare till förslaget, då de därigenom ser minskade affärsmöjligheter. De har därför alla möjliga argument för att leasing inte skall tas upp på balansräkningen, men enligt Wennmo är detta egentligen bara svepskäl då de ser negativa affärsmässiga effekter. Han tror därför inte att förslaget kommer påverka företagens möjlighet att finansiera sin verksamhet. Enligt Wennmo så är förslaget *"den väg vi måste gå och även den väg vi kommer att gå, även om det kommer att ta tid"*.

4.5 Intervju Jan Hanner, Öhrlings PricewaterhouseCoopers

Jan Hanner arbetar på Öhrlings PwC i Göteborg och är redovisningsexpert, med IFRS som specialitet. Han har tidigare arbetat som revisor i 20 år men har idag helt gått över till att arbeta på redovisningsavdelningen.

Hanner menar att man idag kan få intrycket att leasing bara är till för att trixa med redovisningen. I många fall menar dock Hanner att det är ett högst rimligt sätt att finansiera sin verksamhet. Om ett företag tecknar ett finansiellt leasingavtal utan andra aspekter än att det är det mest bekväma sättet att finansiera och kan leva med att det syns på balansräkningen så är det enligt honom ganska odiskutabelt. Däremot görs många av dagens leasingtransaktioner med siktet inställt främst på att få tillgången utanför balansräkningen, vilket blir extra tydligt vid Sale and leaseback-transaktioner. Få sådana transaktioner grundar sig i medvetna beslut om att företaget verkligen vill göra sig av med den här tillgången. Detta menar Hanner är ett tydligt tecken på att det är något som är fel med redovisningsreglerna.

Enligt dagens redovisning skall leasetagaren göra en helhetsbedömning av leasingkontraktet vid klassificeringen. Rent intuitivt anser Hanner att de flesta leasingkontrakt som idag ligger i gråzonen borde klassas som finansiella. Problemet enligt Hanner är att leasetagarna idag inte ser på bedömningsgrunderna objektivt, utan istället använder dem för att se det de vill se. Frågan är idag inte om avtalet är finansiellt eller operationellt, utan om det är finansiell leasing som du måste ta upp eller om du till nöds kan hävda att det inte är finansiellt. Leasetagarna hittar således vägar att gå genom att lägga dimridåer eller genom att skapa en tillräckligt stor gråzon. Hanner kallar dagens redovisning av leasingkontrakt för "*en möjligheternas konst*" och "*det är ingen bekväm situation*".

Revisionsbolagen får idag en hel del frågor från kunder om hur de skall konstruera kontrakten för att de skall kunna klassas som operationella. Det händer även att dessa diskussioner får föras direkt med leasegivaren. Öhrlings PwC menar dock att det är leasetagaren som sitter på parametrarna till varför de gör transaktionen som skall göra dessa bedömningar, sedan är det revisorns roll att se om han kan godta dessa. Enligt Hanner måste det dock vara mycket tydligt att det rör sig om finansiell leasing för att revisorn skall behöva sätta hårt mot hårt. Han kan visserligen föra fram sin åsikt, men det har hittills, såvitt Hanner känner till, aldrig inträffat att en revisionsberättelse blivit oren på grund av felaktig redovisning av leasingkontrakt. Detta har medfört att de flesta företag idag när de redovisar sin leasing, och denna bara består av exempelvis bilar och kopiatorer, anser att detta inte är materiellt. Det måste därför till större fartygs- eller fastighetsleasor för att det idag skall tas med i balansräkningen enligt Hanner.

En intressant aspekt är enligt Hanner att i och med övergången till IFRS så finns det krav på företagsledningen att i lämplig not beskriva väsentliga bedömningar och antaganden som ligger till grund för redovisningen. Där förväntas företaget även redogöra för vad effekten blir om andra val hade gjorts, och detta är något helt nytt i svensk redovisning. Enligt Hanner borde alla företag som har mycket leasing, och främst de som har mycket leasing som befinner sig i gränslandet mellan operationellt och finansiellt, ta med detta i denna not och då redogöra för vad det är för avtal företaget har och hur de har kommit fram till det de har kommit fram till. Här måste företaget då verkligen motivera för varför ett avtal skall klassas som operationellt, och dessutom redogöra för vad resultatet blivit om kontraktet klassificerats som finansiellt istället. Öhrlings PwC har börjat upplysa sina kunder om detta, då det är

företagets uppgift att göra dessa bedömningar. Hanner menar därför att vi får se var ambitionsnivån hamnar när årsredovisningarna för 2005 kommer.

Hanner menar att grundtanken med G4+1 förslaget är god, även om han inte har studerat förslaget i detalj. Idag så lever tankesättet kvar att det är det som företaget äger som också skall finnas på dess balansräkning. Enligt Hanner så är rätten till användandet av leasingobjektet en tillgång som leasetagaren faktiskt kontrollerar genom ett avtal, och han menar att det därför är svårt att motivera varför denna tillgång inte skall tas upp på balansräkningen. Förslaget gör att redovisningen kommer från både allt eller inget-principen och kopplingen till ägandet, vilket enligt Hanner medför att jämförbarheten ökar och att redovisningen därmed bör bli mer rättvisande. Frågan är dock om det finns någon som bryr sig om denna ytterligare information. Hanner tror inte att finansanalytikerna är den främsta målgruppen för en sådan förändring, men han menar samtidigt att alla som läser en årsredovisning inte är finansanalytiker. Det måste vara en allmän grundtanke att redovisningen skall innehålla 'rätt' information.

Hanner vill dock framhålla att det är svårt att överblicka alla faktiska och praktiska konsekvenser av ett sådant förslag. Främst tror han att problem kan uppstå vad gäller materialitetsprincipen och när det gäller värderingsproblematiken. När det gäller materialitetsprincipen så menar Hanner att det alltid gäller att det måste vara väsentliga värden för att något skall tas in i balansräkningen. Hanner ser det som orimligt att alla leasingkontrakt skall tas med, oavsett hur små de är, men frågar sig samtidigt var denna gräns skall gå. Den bör ju variera med företagets storlek. Han tror dock inte det är nödvändigt att skriva exakta regler, utan det är bättre att låta verkligheten hitta någon form av praktiskt tröskel. Hanner tror även att det kan bli problem vid värderingen av leasingkontrakten. Han frågar sig vad som händer om företaget tecknat ett 'dåligt' leasingkontrakt, så att minimileaseavgifterna är högre än värdet på rättigheten att använda tillgången för leasetagaren. I så fall måste tillgången skrivas ner, eftersom den inte får tas upp till ett högre värde än vad den faktiskt är värd. Samtidigt menar Hanner att rätten att använda en tillgång är väldigt svårvärderad, då den är individuell för varje företag.

Hanner menar att även om det idag är svårt att bryta ner ett leasingkontrakt i dess olika komponenter, så anser han inte att det är rimligt att leasegivare skall tvingas att specificera dessa i leasingkontrakten. Han menar att i en affär mellan två självständiga parter är det en av förutsättningarna att de kan se olika på de möjligheter och förutsättningar som kontraktet innebär. Exempelvis kan de ha olika uppfattningar, parametrar, möjligheter eller tidigare erfarenheter vad gäller restvärdet, eller hur mycket ett medföljande servicekontrakt är värt. Då företag i redovisningen skall redovisa transaktionen utifrån sitt eget perspektiv så måste leasetagaren ta fram ett verkligt värde på tillgången utifrån de premisser som de ingick avtalet på, och inte redovisa leasegivarens syn på avtalet.

När det gäller diskussionen kring executory contracts så menar Hanner att även om företaget har ett avtal så är ju frågan om det är värt något, och hur stort detta värde i så fall är. Enligt Hanner går det att hitta inbäddade leasingkontrakt i många typer av avtal, exempelvis långa serviceavtal som medför att motparten på något sätt bygger upp en infrastruktur för detta ändamål. Någonstans måste ju dock gränsen dras, försiktighetsprincipen måste få vara med på ett hörn. I detta kommer enligt Hanner dessutom debatten in om vad redovisningen skall spegla, vad redovisningen skall användas till.

När det gäller den oro som förts fram om att förslaget skulle vara ett steg mot att även beskattningsreglerna ändrades menar Hanner att det aldrig går att veta säkert vad som kommer hända i framtiden. Han menar dock att så länge vi har räkenskapsenlig avskrivning är detta inte möjligt. Dessutom tror han knappast att skattemyndigheten är intresserade av att behöva ha en massa leasingkontrakt att ta hänsyn till. Hanner menar att det är svårt att diskutera sådana effekter av ett förslag som ännu inte är färdigt, men menar samtidigt att en förändring av skattereglerna lär dröja.

Att istället för att ta upp alla leasingkontrakt göra om redovisningsreglerna så att inga leasingavtal skall tas med på balansräkningen ser inte Hanner som någon bra väg att gå för att komma bort från klassificeringsproblematiken. Han menar att det skulle medföra att företag presenterade två olika balansräkningar, en efter ägande och en annan i notform som visar på vad företaget verkligen använder för tillgångar i sin verksamhet. Vi har idag redan två resultaträkningar, den vanliga resultaträkningen och den som visar på förändringen av eget kapital, och att även få två balansräkningar ser Hanner inte som något positivt. Dessutom menar han att vi är på väg mot att fler immateriella tillgångar skall tas upp på balansräkningen, och att det därför är logiskt att även leasingkontrakten bör finnas med där.

Hanner menar att det ryggmärgsmässigt känns som att om allt eller inget-principen slopas så kommer det inte längre vara lika intressant att *"skruva på den sista procenten"* för att undgå finansiell leasing när avtalen konstrueras. Om detta incitament försvinner så kommer företagen förhoppningsvis istället att bedöma det affärsmässiga i avtalen de skriver på. Enligt Hanner är detta naturligtvis en riktig grundtanke. Idag glömmar många bort den ekonomiska logiken till förmån för redovisningen när de konstruerar avtalen, och då är det enligt Hanner något som gått fel.

Enligt vad Hanner erfar så är det FASB som i spåren av Enron-skandalen har satt fart på IASB för att få till stånd en harmonisering inom leasingområdet. Hanner tror därför att en ny standard kan stå färdig redan inom två till tre år. Att det dröjt så länge som det faktiskt gjort ser inte Hanner som något märkligt. Leasing är ett komplicerat område och det är först nu när IASB har fått mer styrka och resurser som de kan ge sig in på de krångligare områdena och ta kontroversiella helhetsgrepp.

Avslutningsvis menar Hanner att det är viktigt att normsättarna får till en standard som gör att det blir självklart hur leasingavtalen skall redovisas. Bli det för krångligt *"så skjuter man sig själv i foten"*, antingen genom att man tar död på leasing som finansieringskälla eller också genom att väsentliga kontrakt fortfarande kommer att hamna utanför balansräkningen. Hanner tror dock det är möjligt att konstruera en standard som fungerar. Detta kommer naturligtvis att minska leasingmarknaden, men han är tveksam till konceptet att finansiera en tillgång samtidigt som den lyfts ut från balansräkningen och kan inte se några egentliga nackdelar med att det försvinner. Det tillgängliga kapital som idag finansierar leasing borde ju finnas kvar även efter det att ett sådant här förslag införts, allt annat lika, och därmed borde det inte heller påverka företagens möjlighet till finansiering.

5 ANALYS

I kapitlet som följer analyserar och diskuterar vi våra problemformuleringar utifrån empiri och referensram. Detta görs för att koppla den teori och den tidigare forskning som ligger till grund för denna studie, till respondenternas åsikter. Syftet är att visa på de likheter och de skillnader som framkommit och för att utifrån detta kunna besvara frågeställningen. I de fall där respondenterna uttryckt olika synpunkter i en fråga kommer vi att visa på samtliga synpunkter. I de fall där vi endast anger att någon, eller några av respondenterna anser något beror detta inte på att de övriga respondenterna har framfört en annan åsikt. Det beror istället på att de övriga respondenterna inte haft någon åsikt i denna fråga, alternativt att vi inte ställde denna fråga till samtliga respondenter.

5.1 Problem med dagens redovisning av leasingavtal

Den bild av problematiken kring dagens redovisningsregler för leasing som lagts fram i teoriavsnittet bekräftas i mångt och mycket av respondenterna. Dock kan redan här konstateras att den enskilde respondentens roll och intressen påverkar på vilket sätt som problemen lyfts fram. Såväl Svenska Bankföreningen som SEB Finans anser att dagens klassificering i praktiken fungerar ganska väl och ser därför inga större problem vid tillämpandet av dagens redovisningsregler. De andra respondenterna anser dock inte att klassificeringen fungerar tillfredsställande, men inte främst beroende på att standarden i sig är krånglig. De menar att för ett företag som har för avsikt att redovisa i enlighet med gällande regler grundtanke skapar klassificeringen i praktiken inga större problem, men att det är få företag som idag använder standarden på detta sätt. Istället väljer de att utnyttja gråzonerna som standardens allt eller inget-princip skapar. Vi menar därför att problemen bottnar i att företagen inte ser objektivt på bedömningsgrunderna, utan istället använder dem för att få redovisningen dit de vill.

5.1.1 Utnyttjande av gränsdragningen

I teoriavsnittet presenteras studier som tyder på att redovisningsreglerna utnyttjas genom att leasingkontrakten konstrueras så att de kan klassificeras på det sätt som leasetagarna önskar, vanligen som operationella (McGregor, 1993; G4+1, 1996). Goodacre & Beattie (1999) finner stöd för att det föreligger på detta sätt, vilket stöds av samtliga respondenter. Respondenterna vidhåller också den syn som Harris (1988) lyfter fram att leasingavtal som till substansen är finansiella på olika sätt konstrueras så att de ändå kan klassificeras som operationella. Att detta skulle bero på att det är enklare att redovisa operationell leasing, som Wolk *et al.* (1991) framhåller, har ingen av respondenterna pekat på. Enligt Abdel-khalik (1981) är huvudincitamentet till att konstruera leasingavtal istället att operationell leasing inte påverkar balansomslutningen och därmed inte heller försämrar företagets nyckeltal, vilket får medhåll från respondenterna. Wennmo menar att för Schenkers del så var balansräkningsbantning ett viktigt incitament till att använda sig av leasing, medan Bankföreningen vill tona ner förekomsten av företag som konstruerar sina leasingkontrakt enbart med tanke på balansomslutningen. Enligt SEB Finans är det vanligen restvärdesrisken som justeras vid avtalskonstruktionen, då denna direkt är avgörande för hur avtalet skall klassificeras. Enligt Wennmo förekommer även att olika serviceavtal bakas in i leasingkontraktet varpå det kallas för ett hyresavtal, och därför inte tas med på balansräkningen. Om kunden önskar att klassificera ett leasingkontrakt som operationellt så går det enligt SEB Finans nästan alltid att konstruera kontraktet på ett sådant sätt. Vi finner därför att det inte råder någon som helst

tvekan om riktigheten i teorierna McGregor (1993) för fram om att dagens klassificering faktiskt leder till att företagen utnyttjar regelverken genom att konstruera leasingavtal utifrån redovisningsreglerna.

5.1.2 Jämförbarheten

Att jämförbarheten mellan företag och över tid minskar på grund av dagens leasingredovisning har såväl litteratur som respondenterna varit eniga om. Exempelvis SEC (2005) och G4+1 (2000) anser att detta grundar sig i dagens allt eller inget-princip, som de menar medför att balansräkningen inte tillåts visa på det faktum att så gott som alla leasingkontrakt innebär att båda parterna har intresse i såväl den leasade tillgången som i de skulder och fordringar som leasingkontraktet ger upphov till. Vidare pekar Wallén på att klassificeringsreglerna ger upphov till en hög grad av subjektivitet som stör jämförbarheten, vilken även Ekeblad & Sahlin (2003) kom fram till i sin undersökning. Denna effekt förstärks av att många företag enligt Hanner inte tittar objektivt på klassificeringskriterierna, utan istället väljer att fokusera på det kriterium som passar deras syfte bäst. Att leasingkontrakten konstrueras utefter redovisningsreglerna menar SEB Finans bidrar till att redovisningen inte ger en klar bild av företagets framtida åtagande, utan snarare är ett spel för gallerierna, vilket även det försämrar jämförbarheten. Att dagens allt eller inget-princip leder till minskad jämförbarhet har vi därför funnit vara ganska okontroversiellt.

5.1.3 Bristande affärsmässighet

Ytterligare ett problemområde som lyfts fram av respondenterna, men som inte tagits upp i den litteratur vi studerat, hänger ihop med de leasingkontrakt som ingås främst för att banta balansräkningen. Det som skiljer operationell leasing från finansiell är att vid operationell leasing ligger en större del av risken på leasegivaren. När det gäller de kontrakt som idag konstrueras för att hamna på 'rätt' sida gränsen menar Wennmo att leasetagaren i normalfallet egentligen inte har något emot att bära den risk som läggs över på leasegivaren. Enligt SEB Finans så vill leasetagarna snarare ha kontroll över objektets restvärde samt ha en möjlighet att köpa ut objektet vid leasingperiodens slut. De menar därför att om det inte varit för redovisningsreglerna så hade avtalen konstruerats på ett sådant sätt att de tveklöst hade klassificerats som finansiella. När balansräkningsperspektivet på detta sätt hamnar i första hand blir affärsmässigheten åsidosatt. Enligt Wennmo är det till och med så att många av dagens leasingkontrakt aldrig skulle ha ingåtts om det inte var för nuvarande redovisningsregler. Ett tydligt exempel på detta är enligt redovisningsexperterna de allt populärare Sale and leaseback-transaktionerna. Enligt Hanner är det få sådana transaktioner som grundar sig i medvetna beslut om att företaget verkligen vill göra sig av med tillgången, utan här är det enbart balansräkningsbantningen som styr. Detta menar Hanner kan få konsekvenser på lång sikt för ett företag som gör en Sale and leaseback-transaktion med exempelvis byggnaden de har sin verksamhet i, utan att ha för avsikt att lämna byggnaden när leasingperioden är över. Det kan alltså konstateras att dagens redovisningsregler inte bara styr affärerna de skall återspegla, utan till och med kan leda till beslut som ur ett affärsmässigt perspektiv kan vara till nackdel för företaget.

5.2 Möjliga vägar för att lösa problematiken

I referensramen presenterades bevis på att klassificering utifrån såväl mjuka som hårda kriterier skapar liknande problematik (Nailor, 2000; McGregor, 1993). Att exempelvis införa hårda bedömningsgrunder även i Sverige skulle därmed inte ge någon effekt. För att komma

tillrätta med de ovan nämnda problemen måste, som tidigare presenterats i referensramen, den skarpa gränsdragning som klassificeringen leder till helt tas bort (G4+1, 2000; SEC, 2005). Detta anser även merparten av respondenterna. Anledningen är att oavsett hur en klassificering går till så kommer den alltid, så länge den delar upp kontrakten i två olika grupper där den ena gruppen skall tas med på balansräkningen men inte den andra, leda till att liknande kontrakt redovisas på vitt skilda sätt om de hamnar på var sin sida gränsen. För att komma runt detta finns bara två vägar att gå, antingen att alla leasingkontrakt skall finnas med på balansräkningen, eller inga.

5.2.1 Redovisning utanför balansräkningen

I referensramen redogjordes för argument som talar för att inga leasingkontrakt skall tas med på balansräkningen, utan att alla kontrakt skall behandlas som dagens operationella kontrakt i redovisningen. Finansbolagen har tidigare varit starka motståndare till att alls redovisa några leasingkontrakt på balansräkningen och har bland annat fört fram att det är missvisande för företagets borgenärer att redovisa leasingkontrakt som en tillgång, då dessa vid en likvidation inte kan omsättas i kontanter (Finansbolagens Förening, 2000). Detta menar dock vi strider emot IASB:s grundtanke med fortlevnadsprincipen, att redovisningen skall ske utifrån att företaget skall leva vidare. De redovisningsexperter vi talat med menar att redovisningen går mot att fler immateriella tillgångar tas med på balansräkningen och menar att om detta synsätt funnits tidigare hade skandaler som Enron kanske kunnat undvikas, vilket även SEC (2005) för fram i sin rapport. Det är därför logiskt att även leasingkontrakt skall tas med på balansräkningen. Att det då är något mer omständligt att redovisa finansiell leasing samt att åtskillnad måste göras mellan redovisning i koncern och den i juridisk person (EC, 1995; Finansbolagens Förening, 2000) ser vi visserligen som reella argument men i sammanhanget som av underordnad betydelse. Inte heller Bankföreningen anser det längre vara kontroversiellt att leasingkontrakt som kan jämföras med ett köp skall finnas med på leasetagarens balansräkning. Mot bakgrund av detta anser vi att det idag inte finns något som talar för att helt avstå från att ta med leasingkontrakt på balansräkningen, åtminstone så länge marknaden inte kan anses vara helt effektiv. Kvar är alltså möjligheten att ta med alla leasingkontrakt på balansräkningen.

5.2.2 Redovisning på balansräkningen

Som fördes fram i referensramen skulle en redovisning där alla leasingkontrakt tas med på balansräkningen ta sin grund i en annan tolkning av IASB:s tillgångsdefinition än dagens. Denna skulle lägga ännu mera tyngdpunkt på en transaktions ekonomiska innebörd snarare än på dess juridiska form. Grundtanken är att det inte är intressant att försöka se vilka leasingkontrakt som går att jämföra med ägande. Istället skall de rättigheter som leasingkontraktet för med sig identifieras och redovisas som en tillgång, utan att äganderätten spelar in. Därmed kommer alla leasingkontrakt att finnas med på leasetagarnas balansräkningar, men till olika belopp beroende på hur stora rättigheter och skyldigheter de ger upphov till. Alla respondenter, förutom Fischer på Bankföreningen, anser att detta är ett bättre angreppssätt. Wennmo menar att det risktänkande som idag styr leasingredovisningen kommer från civilrätten, och att detta inte bör styra redovisningen. Respondenterna på SEB Finans menar att det är självklart att det är den ekonomiska innebörden av ett avtal som bör finnas i redovisningen, och inte avtalet bakom. Enligt Hanner så är rättigheten till användandet av leasingobjektet en tillgång som leasetagaren kontrollerar genom ett avtal, och därför borde denna rättighet finnas med på dennes balansräkning. Vi menar därför, i likhet

med respondenterna, att det ur ett redovisningsteoretiskt perspektiv är lämpligt att redovisa leasingkontrakten utefter de rättigheter och skyldigheter som de ger upphov till.

5.2.2.1 Redovisning enligt G4+1

G4+1 utgår ifrån just det ovan nämnda tankesättet i sitt förslag (G4+1, 1996). Ingen av respondenterna har studerat förslaget närmare, men samtliga är medvetna om de diskussioner som förts och är insatta i förslagets grundtanke. Bankföreningen menar att G4+1 rapporten tagits emot med en viss skepsis av leasingbolagen, då de anser att situationen är bra som den är. SEB Finans instämmer i att förslaget utifrån deras synvinkel inte skulle medföra något positivt, då de problem som dagens klassificering orsakar främst uppstår i ett analytikerperspektiv. Samtliga övriga respondenter är dock positiva till förslaget. Wennmo menar att förslaget ger en bättre bild av vilka tillgångar ett företag använder för att driva sin verksamhet, och han anser att det är viktigt att i redovisningen ge en fullständig bild av företagets ekonomiska ställning. Båda redovisningsexperterna anser att G4+1 är ett bra förslag då det har ett bättre grundsynsätt än det nuvarande. Hanner lyfter dock fram att det är svårt att överblicka alla faktiska och praktiska problem med en standard som ännu inte är färdigskriven. Han tror att problem kan komma att uppstå främst när det gäller materialitetsprincipen och vid värderingen av leasingkontrakten, men tror detta är problem som går att lösa. När det gäller G4+1:s syn på leasegivarnas redovisning är samtliga respondenter eniga om att denna bättre skulle spegla de risker som leasegivarna tar.

5.2.2.2 Kritik mot G4+1: Executory contracts

I referensramen presenterades den kritik som förts fram mot det synsätt som G4+1 använder vid leasingredovisningen. Kritikerna menar att om detta synsätt skulle användas för alla typer av så kallade executory contracts skulle det medföra att även andra typer av rättigheter som följer av ett kontrakt skall tas med på balansräkningen (EC, 1995; G4+1, 2000). Kritikerna menar även att det i så fall hade varit fel att använda ett sådant synsätt bara på leasingkontrakt (Ryan *et al.*, 2001). Wallén menar att detta leder in på de pågående diskussionerna kring intäktsredovisning och definitionen av en tillgång, och att leasingdiskussionen tenderar att bli allt för omfattande om detta blandas in. Vi har därför valt att inte gå närmare in i denna diskussion då den egentligen inte behandlar hur leasingkontrakt skall redovisas, utan istället om synsättet skall tillämpas även på andra typer av kontrakt. Wallén tror dock att det här är lämpligt att använda sig av matchningsprincipen och därför följa G4+1 och ta upp leasingkontraktet när objektet gjorts tillgängligt för leasetagaren.

5.2.2.3 Kritik mot G4+1: Värdering

Tidigare diskuterades, i det teoretiska avsnittet, de olika ståndpunkter som lagts fram om hur leasingkontrakt som innehåller sidotjänster eller utnyttjandegradsfaktorer skall värderas (G4+1, 2000; Ryan *et al.*, 2001). Wallén menar att det i de flesta fall finns standardleasor att jämföra med, och han ser därför inga problem med att värdera kontrakt på detta sätt. SEB Finans menar dock att de kontrakt som tecknas med större koncernbolag ofta uppgår till stora värden och i dessa fall används sällan standardavtal. Således har vi funnit att åsikterna bland respondenterna går isär huruvida sådana jämförelser är möjliga. För att lösa problemet anser Wennmo att leasegivarna bör tvingas att redovisa de olika delarna i leasingkontraktet, såsom räntesats och hur stort belopp eventuell servicedel uppgår till. På så sätt menar han att de delar som skall tas upp på balansräkningen kan urskiljas, samtidigt som det skulle bli lättare för leasetagarna att se vad de betalar för. Detta motsätter sig dock Hanner som menar att det i en affär mellan två självständiga parter är en förutsättning att de båda kan se olika på de

möjligheter och förutsättningar som kontraktet innebär, exempelvis ett inbakat servicekontrakt. Hanner menar att leasetagaren skall redovisa värdet av ett servicekontrakt utifrån hur mycket servicen är värd för dem, och inte utefter vad leasegivaren anser den vara värd. Vi kan således konstatera att åsikterna även i denna fråga går isär. Vilken lösning som är mest lämplig behöver därför undersökas närmare, men då vi inte tror att problematiken är så avgörande att den kan omkullkasta förslaget har vi valt att inte närmare behandla problematiken i denna uppsats.

5.3 Effekter av ett införande av redovisning enligt G4+1

Som presenterades i referensramen kommer ett förslag som det från G4+1 ge effekter i företagets redovisning (Goodacre, 2003). En effekt blir att resultaträkningen påverkas, men respondenterna anser inte att denna effekt är av någon större betydelse. Den tydligaste effekten blir istället att leasetagarnas balansomslutning kommer att öka till följd av att samtliga leasingkontrakt kommer att ge avtryck i deras balansräkning (Dresdner *et al.*, 1998). Denna logiska följd, som även leder till att leasetagarens nyckeltal kommer att försämrats, stöds av samtliga respondenter. Hur dessa förändrade nyckeltal kommer att drabba företagen leder oss in på diskussionen om effektiva marknader som fördes i referensramen.

5.3.1 Effektiva marknader

I referensramen konstaterades att litteraturen inte ger ett entydigt svar på hur effektiv marknaden är när det gäller leasingredovisningen. Såväl Abdel-khalik (1981) som Hartman & Sami (1989) menar att analytiker favoriserar företag som inte kapitaliserar sin leasing, medan både Imhoff *et al.* (1993) och Ely (1995) presenterar bevis för att investerare jämför operationell leasing med finansiell och därför också tar den i beaktning när de gör sina beräkningar. Vilken av dessa teorier som är med verkligheten bäst överensstämmande har dock legat utanför denna uppsats ramar att undersöka.

Däremot har vi funnit starka bevis för Goodacres teori om att företagsledare generellt inte anser att investerare och analytiker använder informationen kring leasing på ett effektivt sätt (Goodacre, 2003). Samtliga respondenter vidhåller den syn som Harris (1988) lyfter fram att det idag finns leasingkontrakt som medvetet konstrueras för att kunna klassificeras som operationella och därmed hamna utanför balansräkningen. Dessutom menar de, i likhet med Abdel-khalik (1981), att balansräkningsbanningen är en av de största fördelarna med leasing, jämfört med andra finansieringsformer, och att det därför finns leasingkontrakt som ingår huvudsakligen på grund av detta. Wennmo framhåller att just detta var ett av huvudskälen till att Schenker tidigare använde sig av leasing som finansieringsform, då han menar att både aktiemarknad och finansiering till viss del styrs av nyckeltal. Om marknaden är effektiv eller halvstarkt effektiv skulle bedömningarna av företaget inte påverkas av om leasingkontrakten redovisas på eller utanför balansräkningen, eftersom en effektiv marknad tar hänsyn till informationen även om den inte finns med på balansräkningen (Elliot & Elliot, 2002). Att det finns ett så stort intresse av att försöka få leasingkontrakten att inte synas på balansräkningen får enligt vår mening därför anses vara tydliga argument för Goodacres teori om att företagsledare agerar som om marknaden vore ineffektiv, oavsett om den i själva verket är det eller ej (Goodacre, 2003).

5.3.2 Förändring av leasingavtalen i takt med redovisningsreglerna

Att företagsledare inte anser att marknadsaktörer agerar effektivt medför att de tror sig ha incitament att konstruera kontrakt så att de klassificeras som operationella. Detta för att undvika de negativa effekter som Wolk *et al.* (1991) för fram med en ökad balansomslutning och lägre soliditet, exempelvis sänkt kreditbetyg. Imhoff & Tomas (1988) undersökte effekterna av införandet av FAS 13 och konstaterade en systematisk förskjutning från finansiell till operationell leasing, bland annat genom att avtal som tidigare klassificerats som finansiella förhandlades om så att de kunde klassificeras som operationella. Detta bekräftas av SEB Finans som menar att när RR 6:99 infördes så tog man bort en avräkningsklausul och justerade strukturen kring restvärdena för att kontrakt som tidigare klassificerades som finansiella istället skulle klassificeras som operationella. Detta skulle i så fall bekräfta teorierna SEC (2005) lagt fram om att nya standarder på leasingområdet blir en vägledning till hur man skall agera för att undvika dess avsikt.

Enligt samtliga respondenter skulle ett införande av G4+1 förslaget även det medföra att leasingkontrakten förändras. Enligt SEB Finans så kommer de 'finansiella ingenjörer' som arbetar med att konstruera leasingkontrakt alltid att finna lösningar, oavsett hur de nya reglerna utformades. Även Wallén menar att det är svårt att skapa ett helt vattentätt regelsystem, eftersom det alltid finns en risk att någon utnyttjar reglerna. I referensramen för Goodacre (2003) och Ryan *et al.* (2001) fram att G4+1 kan medföra att leasingkontrakt konstrueras med kortare löptider och större flexibilitet för att minska deras påverkan på balansräkningen. SEB Finans menar att detta, tillsammans med skenbara uppsägningsrätter i kontrakten, kommer vara de vägar kontraktskonstruktörerna går om standarden införs. Således bekräftas de teorier som SEC (2005) lagt fram om att leasingkontrakten kommer att anpassas till de nya reglerna.

5.3.3 Förbättrad affärsmässighet

De ovan nämnda förändringarna i leasingkontrakten kommer att medföra att mer risk hamnar hos leasegivarna. Då leasetagarna får betala för den risk som leasegivarna tar på sig kommer detta att medföra att leasing blir dyrare som finansieringsform. Detta i kombination med att, som flera respondenter framfört, leasetagarna egentligen inte är intresserade av att bli av med denna risk medför enligt Wennmo att det finns en gräns när det inte längre är affärsmässigt försvarbart att justera på restvärdesrisken för att komma runt redovisningsreglerna. Det är enligt honom först när denna gräns nås, och företagen inser att avtalet kommer upp på balansräkningen oavsett hur det konstrueras, som företagen slutar använda leasing för balansräkningsbantning och istället ser till den affärsmässiga transaktionen. Hanner menar att detta bör kunna bli resultatet av G4+1, då det enligt honom inte bör vara lika intressant att "skruva på den sista procenten" om allt eller inget-principen försvinner.

5.3.4 Förändringar på leasingmarknaden

När FAS 13 infördes i USA, och medförde att finansiell leasing skulle tas upp på balansräkningen, fann Thomas (1988) att användandet av denna leasingform kraftigt minskade. Detsamma fann Goodacre & Beattie (1999) i Storbritannien när SSAP 21 infördes där. Då G4+1 förslaget innebär att samtliga leasingkontrakt skall tas med på balansräkningen menar Goodacre (2003) att resultatet kan bli att företagen väljer att i mindre grad använda sig av leasing som finansieringsform. Bankföreningen har inte gjort några närmare beräkningar på hur stor denna minskning skulle bli. Fischer menar dock att förslaget skulle innebära försämrade affärsmöjligheter för leasingbolagen, då den leasing som ingås med

huvudavsikten att banta balansräkningen inte längre skulle uppfylla sitt syfte och därmed inte heller efterfrågas. Detta får medhåll från samtliga respondenter, även om de har olika uppfattning av hur vanligt det är att leasingkontrakt tecknas med detta som huvudsyfte. Såväl SEB Finans som Bankföreningen framhåller att det finns många andra fördelar med leasing, medan Wennmo menar att en stor del av det som idag är operationell leasing främst ingår i detta syfte och därför kommer att försvinna. Flera av respondenterna pekar på att leasingkontrakt som ligger på gränsen men som ändå klassificeras som operationella, och kombinerar finansiering av en tillgång med att den lyfts ut från balansräkningen, inte har något annat syfte än just att banta balansräkning. De som skulle förlora på om denna typ av leasing försvann är således de som idag tjänar pengar på att tillhandahålla sådana kontrakt. Ingen av respondenterna kan dock se några samhällsekonomiska förluster av en sådan utveckling. Hanner framhåller att det kapital som idag finansierar leasing borde ju finnas kvar även efter det att G4+1 implementerats och därmed borde heller inte företagets möjlighet till finansiering påverkas.

SEB Finans poängterar att om leasingen helt försvann i och med förslaget skulle detta kunna få stora konsekvenser för den typ av företag där leasing kanske är den enda möjliga finansieringskällan. Ingen av respondenterna tror dock att förslaget kommer att leda till att leasing helt försvinner från marknaden. Såväl Wennmo som Hanner framhåller att rent finansiell leasing, som företag tecknar utan andra aspekter än att det är det mest bekväma sättet att finansiera på och kan leva med att det syns på balansräkningen, är en bra form av finansiering. Enda anledningen till att denna form av leasing skulle försvinna är enligt Bankföreningen och SEB Finans om förslaget är ett första steg till att även den skattemässiga äganderätten skiljs från den civilrättsliga, och leasegivarna därmed blir av med sin avskrivningsrätt. I så fall skulle leasing skattemässigt behandlas på samma sätt som en kredit, varpå leasing som produkt hade blivit överflödig. Att leasingbolagen mottagit förslaget med en viss skepsis beror enligt Fischer på att de är rädda att ett tankesätt där den redovisningsmässiga äganderätten blir än mer skild ifrån den civilrättsliga äganderätten skulle göra det lättare att även skilja den skattemässiga äganderätten från den civilrättsliga. Varken Wallén eller Hanner ser dock denna fara, då de menar att kopplingen mellan redovisning och beskattning generellt håller på att luckras upp och de tror därför inte att skattereglerna kommer att förändras bara för att redovisningsreglerna gör det. Hanner framhåller dock att det aldrig går att veta säkert vad som händer i framtiden, men han tror samtidigt inte skattemyndigheten är så intresserade av att behöva granska innebörden av en massa leasingkontrakt.

5.4 Slutanalys

För att kunna komma fram till om G4+1 är ett lämpligt förslag att införa menar vi att man bör börja med att titta på de effekter som ett införande kommer leda till. Som ovan presenterats stödjer vår empiriska undersökning teorierna Goodacre (2003) för fram om att de två huvudeffekterna skulle bli dels att leasingmarknaden kommer att minska och dels att leasingkontrakten kommer att förändras. Att leasingmarknaden minskar, i och med att balansräkningsbantning som incitament till att använda sig av operationell leasing försvinner, har vi i likhet med flera av respondenterna svårt att se någon förlust i. Det finns idag många som tjänar pengar på denna typ av kontrakt, såsom finansbolag, jurister och redovisningskonsulter, men vi har ändå svårt att se någon samhällsnytta med dessa kontrakt. Att det finns starka motståndare till förslaget som lägger fram alla tänkbara argument mot det är däremot ingen överraskning, eftersom de ser förslaget som ett hot mot deras

affärsverksamhet. Vi menar dock att så länge inte företagens finansieringsmöjligheter påverkas negativt av förslaget så är det ur ett samhällsekonomiskt perspektiv ingen förlust om leasingmarknaden minskar. Vi tror i likhet med Hanner inte att finansieringsmöjligheterna kommer att minska, eftersom det tillgängliga kapital som idag finansierar leasing kommer att finnas kvar även om förslaget införs. Vi ser inte heller någon fara i det hot som Bankföreningen fört fram, då flera av de övriga respondenterna pekar på att den allmänna utvecklingen går mot att kopplingen mellan redovisning och beskattning allt mer luckras upp. Således anser vi inte att denna effekt utgör något hinder emot ett införande av förslaget.

Den andra huvudeffekten av en ny standard enligt G4+1 är enligt Goodacre (2003) att den kommer leda till att leasingkontrakten konstrueras på annorlunda sätt. Även om incitamentet att försöka hamna precis på en viss sida om den nuvarande gränsen försvinner, så anser vi att SEC (2005) har rätt i sin kritik när de menar att nya incitament kommer att uppstå istället. Om företagsledare tidigare såg fördelar med en så liten balansomslutning som möjligt, är detta inget förslaget kommer att ändra på. Således kommer företagen, i likhet med vad Goodacre (2003) och Ryan *et al.* (2001) för fram, att på olika sätt försöka konstruera avtalen så att de skall ge en så liten påverkan som möjligt på balansräkningen. De finansiella ingenjörer som arbetar med dylika avtalskonstruktioner kommer att hitta vägar även för detta. Således kommer en ny standard enligt vår mening även fortsättningsvis leda till att redovisningsreglerna kommer påverka hur leasingkontrakten konstrueras, precis som SEC (2005) förutspår. Detta behöver dock inte vara negativt i sig. Vi menar istället, i likhet med flera av respondenterna, att det största problemet i dag är att affärsmässigheten glöms bort vid avtalskonstruktionerna när redovisningsreglerna spelar en allt för stor roll. Detta har blivit resultatet när företag tecknar leasingkontrakt enbart i syfte att banta sin balansräkning. Därmed konstrueras många kontrakt så att de precis kan klassificeras som operationella, även om denna konstruktion ur ett affärsmässigt perspektiv inte är den bästa för företaget. Målet med en ny standard är enligt vår mening därför att företagen skall göra en mer affärsmässig avvägning när de tecknar ett leasingkontrakt.

Om G4+1 förslaget införs kommer ett avtal ge mindre påverkan på leasetagarens balansräkning ju mer risk som läggs på leasegivaren (G4+1, 2000). Enligt Goodacre (2003) och Ringer & Unerman (2000) leder dock en sådan förskjutning av risk till att leasetagarna måste betala högre leasingavgifter, vilket bekräftas av SEB Finans. På ena sidan hamnar då en önskan om att betala så låga leasingavgifter och ha så stor kontroll över leasingobjektet som möjligt, och på andra sidan hamnar önskan om att kontraktet skall ge ett så litet avtryck på balansräkningen som möjligt. Då G4+1 förslaget på ett tydligare sätt redovisar de rättigheter och skyldigheter som ett leasingkontrakt för med sig, och dessutom på en flytande skala som i balansräkningen speglar varje förändring av kontraktslängd och restvärdesrisk, tror vi förslaget kan leda till att de mer affärsmässiga avvägningarna kommer leda till att målet om bättre affärsmässighet uppnås.

Ett problem med dagens redovisningsprinciper som togs upp i referensramen var bristen på jämförbarhet (Ekeblad & Sahlin, 2003; SEC, 2005). Vi menar att G4+1 förslaget avsevärt skulle förbättra informationsvärdet i redovisningen och därmed också förbättra jämförbarheten, vilket också är syftet med förslaget (G4+1, 2000). Detta kommer sig av att liknande kontrakt kommer att redovisas på liknande sätt, då det inte längre finns en skarp gräns som två snarlika kontrakt riskerar att hamna på olika sidor om. Dessutom kommer de

skillnader i åtagande som finns mellan påfallande olika kontrakt, men som idag båda klassificeras som operationella, att redovisas på ett mycket tydligare sätt.

Vad som kan diskuteras är dock om någon är intresserad av att denna information kommer med på balansräkningen. Respondenterna har samtliga pekat på att de har svårt att se någon direkt målgrupp för informationen, särskilt som de menar att finansanalytikerna redan idag anser sig ha god insikt i företagets leasingkontrakt. Hur stort intresse som verkligen finns för denna information ligger utanför denna uppsats ramar. Vi vill dock trycka på att grundtanken med redovisningen är att den skall ge en rättvisande information, oavsett om det går att peka ut en exakt mottagare av informationen eller ej. Vi vill även mena att läsare av årsredovisningar som inte är analytiker med största sannolikhet kommer få det lättare att göra rättvisa bedömningar av företag om G4+1 införs. Detta eftersom förslaget medför att ny, värdefull information framkommer om de risker och fördelar som en förbindelse med företaget skulle innebära.

6 SLUTSATS

I detta kapitel besvaras först uppsatsens olika delfrågor utifrån de diskussioner som förts i analysen. Detta leder fram till att uppsatsens huvudfrågeställning slutligen besvaras. Därefter följer förslag på vidare forskningsområden inom leasingområdet.

6.1 Slutsats

✓ *Vilka problem skapar dagens redovisning av leasingavtal?*

Vi har kunnat konstatera att de problem som finns med dagens redovisning tar sin grund i den klassificering som finns, och att denna mynnar ut i att leasingkontrakten redovisas utifrån ett allt eller inget-perspektiv. Detta medför att företagen i många fall använder sig av leasing för att banta balansräkningen, och för att uppnå detta mål konstrueras kontrakten enbart utefter redovisningsreglerna. Detta får till följd att affärsmässigheten kommer i andra hand och att kontrakten skrivs på ett sätt som de aldrig skulle ha skrivits om det inte vore för redovisningsreglerna. Dessutom leder det till att jämförbarheten, såväl över tid som mellan företag, försämras då många kontrakt som till sin ekonomiska innebörd egentligen borde klassificeras som finansiella konstrueras så att de precis kan redovisas som operationella. Dessutom försämras jämförbarheten av att dagens redovisning medför att kontrakt som är snarlika kan komma att redovisas på vitt skilda sätt, samtidigt som kontrakt som till sin ekonomiska innebörd är mycket olika kan få samma påverkan i ett företags redovisning.

✓ *Hur kan dessa problem lösas?*

Vi har funnit att såväl hårda som mjuka klassificeringskriterier skapar en liknande problematik. Enda sättet att lösa problemen är således genom att alla typer av leasingkontrakt redovisas på ett konsekvent sätt så att allt eller inget-perspektivet försvinner. Detta medför att de finns två vägar att gå. Den ena möjligheten är en återgång till att inga leasingavtal skall ge avtryck på balansräkningen, utan endast redovisas i notapparaten. Vi menar dock att detta skulle strida emot den utveckling som skett under senare år att fler tillgångar skall tas med på balansräkningen för att denna skall ge en rättvisande bild av företaget. Vi har heller inte funnit någon respondent som menar att detta är en lämplig väg. Den andra vägen, som G4+1 förslaget tar sin grund i, skulle innebära att de rättigheter och skyldigheter som följer med kontraktet tas upp på balansräkningen, istället för dagens regler där det är det fysiska leasingobjektet som skall tas upp. Detta menar vi är ett bättre tankesätt, då man kommer ifrån den civilrättsliga frågan vem som bär den huvudsakliga risken för objektet och som vi menar inte bör styra över hur redovisningen skall utformas.

✓ *Vilka effekter skulle en sådan lösning ge?*

Den största effekten som kommer att uppstå av att ta med samtliga leasingavtal på leasetagarnas balansräkningar är att deras balansomslutning kommer att öka kraftigt. För att motverka detta är vår slutsats att företagen, i enlighet med vad Goodacre (2003) för fram, dels kommer att minska sin användning av leasing, och dels kommer att anpassa kontrakten utefter de nya reglerna. Att leasingmarknaden minskar, i och med att leasing inte längre kommer att efterfrågas i de fall där den idag enbart används för att banta balansräkningen, ser vi ingen förlust i. Detta gäller dock bara så länge företagens finansieringsmöjligheter inte påverkas

negativt, men någon sådan risk ser vi inte med förslaget. Att leasingkontrakten kommer att konstrueras på ett annorlunda sätt ser vi som en helt naturlig utveckling, och inget som i sig behöver vara negativt. Vi tror däremot att förslaget kan innebära att man kommer ifrån att redovisningsreglerna är det som huvudsakligen styr utformningen av kontrakten, till att affärsmässigheten åter blir det centrala vid kontraktsskrivandet. Om kontrakten konstrueras som en sund avvägning mellan affärsmässighet och vilken påverkan de får på balansräkningen kommer detta både vara positivt för leasetagarna och bidra till att redovisningen bättre uppfyller sitt syfte. Dessutom menar vi att jämförbarheten kommer öka tack vare förslaget, då detta på ett bättre sätt visar på vilka tillgångar ett företag använder sig av för att driva sin verksamhet.

✓ *Bör dagens redovisning av leasingkontrakt förändras?*

Vi är av den åsikten att dagens redovisningsregler bör förändras, och att det förslag som G4+1 lagt fram innehåller en bra grundtanke som är värd att bygga vidare på. Vi har egentligen inte funnit några hållbara argument emot förslaget. De argument som finansbolagen för fram finner vi ingen grund i, utan vi menar snarare att de ser minskade affärsmöjligheter i och med förslaget och därför talar i egen sak när de för fram sin kritik. Vi menar att de två största vinsterna med att göra om redovisningen utifrån G4+1 förslaget dels är att leasing som endast används för att banta balansräkningen försvinner och därmed åter låter affärsmässigheten styra vid kontraktsskrivandet, och dels att redovisningen bättre kommer att avspegla företagets ekonomiska verklighet. Huruvida någon är intresserad av denna ytterligare information eller ej menar vi i detta perspektiv är av mindre intresse.

6.2 Avslutande diskussion

En intressant aspekt är varför det har varit så tyst i debatten kring leasingredovisningen, trots att G4+1 förslaget kom redan år 2000. Vår teori är att de flesta inblandade parter är ganska nöjda med den situation som råder. Leasingbolagen får sålt mer leasing, redovisningskonsulter, jurister och andra rådgivare tjänar pengar på att rådgiva och konstruera kontrakten, leasetagarna får en möjlighet att banta sin balansräkning och ser bristen på affärsmässighet som, i alla fall i det korta perspektivet, mindre viktigt samtidigt som finansanalytikerna anser sig ha tillräckligt mycket information om företagets leasingkontrakt och därför inte är så intresserade av att dessa tas upp på balansräkningen. Således har ingen av dessa grupper tryckt på för att få till stånd en förändring. Vi antar därför att ett införande av en ny redovisningsstandard kommer att mötas av mycket kritik och lobbyarbete och hoppas att detta inte skall hindra arbetet. Förhoppningsvis har IASB nog med muskler för att verkligen kunna ta ett helhetsgrepp om leasingredovisningen, då införandet av ett urvattnat förslag troligen inte skulle gynna någon.

6.3 Förslag till vidare forskning

Som ett komplement till denna uppsats hade det varit av intresse att även undersöka användarsidans syn på redovisning av leasing, och vilket värde de sätter på ytterligare information i företagets årsredovisning. Ur detta kunde mer generella slutsatser dras av hur en ny standard skulle tas emot och vilka effekter den skulle få. Vidare hade det varit intressant att undersöka hur stor operationell leasing som svenska företag har genom en kvantitativ studie. Under vår studie har framkommit förslag på att göra det tvingande för leasegivare att redovisa alla de komponenter som ett leasingavtal bygger på. Då åsikterna bland

respondenterna gått isär huruvida detta skulle vara en lämplig åtgärd vore det intressant att undersöka vidare. Detsamma gäller de olika åsikter som förts fram angående om det går att jämföra kontrakt som innehåller exempelvis serviceavtal med motsvarande kontrakt utan denna del, för att på så sätt få fram det värde till vilket kontraktet skall värderas. Även här har respondenterna framfört olika åsikter och en grundligare undersökning vore därför av intresse.

REFERENSLISTA

Böcker

- Abdel-khalik, A.R. (1997) *Encyclopedic Dictionary of Accounting*. Oxford: Blackwell.
- Backman, J. (1998) *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.
- Bjuggren, P. & Wijkander, H. (1993) *Samhällsekonomiska konsekvenser av finansiell leasing*. SNS: Stockholm.
- Brealey, R.A. (2004) *Fundamentals of Corporate Finance*. McGraw-Hill: International Edition, New York.
- Elliot, B. & Elliot, J. (2002) *Financial Accounting, Reporting and Analysis*. Essex: Pearson.
- EC (1995) *Paper on the Accounting Advisory Forum Accounting for Lease Contracts*. EU-kommissionen: Luxemburg.
- FAR (2005a) *FARs Samlingsvolym 2005 – Del 1*. Stockholm: FAR Förlag.
- FAR (2005b) *Internationell redovisningsstandard i Sverige – IFRS/IAS*. Stockholm: FAR Förlag.
- Holme, I.M. och Solvang, B.K. (1996) *Forskningsmetodik – Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. 3:e upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- G4+1 (1996) *G4+1 Accounting for Leases: A New Approach*. London: IASC
- G4+1 (2000) *G4+1 Position Paper: Leases: Implementation of a new approach*. London: IASC.
- Jacobsen, D.I. (2002) *Vad, hur och varför? – Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*. Lund: Studentlitteratur.
- Smith, D. (2000) *Redovisningens språk*. 2:a upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Thurén, T. (2000) *Källkritik*. Stockholm: Liber.

Forskningsrapporter

- Abdel-khalik, A.R. (1981) *The Economic Effects on Lessees of FASB Statement No. 13, Accounting for Leases*. Financial Accounting Standards Board, Stamford, CT.
- Dresdner et al. (1998) *Operating Leases: the Retail House of Cards*. Dresdner Kleinwort Benson Research, London.

Goodacre, A. (2001) *The Potential Impact of Enforced Lease Capitalization in the UK Retail Sector*. University of Sterling, Dept of Accounting, Finance and Law, Discussion Paper DP 01/01.

Nailor, H. & Lennard, A. (2000) *Leases: Implementation of a New Approach*. Financial Accounting Series No. 206-A. Norwalk, CT: Financial Accounting Foundation.

SEC (2005) *Report and Recommendations Pursuant to Section 401(c) of the Sarbanes-Oxley Act of 2002 On Arrangements with Off-Balance Sheet Implications, Special Purpose Entities, and Transparency of Filings by Issuers*. United States Securities and Exchange Commission.

Wolk, J.R. *et al.* (1991) *Accounting Theory: A Conceptual and Institutional Approach*. Cincinnati, Ohio: South-Western Pub.

Artiklar

Accountancy (1999) *Changes to SSAP 21 will have 'dramatic effect' on occupier leases*. November (8)

Braund, S. L. (1989) *Leasing – A review of the empirical studies*. *Managerial Finance*, 15 (13-20)

Breton, G. & Taffler, R.J. (1995) *Creative Accounting and Investment Analyst Response*. *Accounting and Business Research*, 25 (81-92).

Ely, K.M. (1995) *Operating lease accounting and the market's assessment of equity risk*. *Journal of Accounting Research*, 33 (397-415).

Goodacre, A. & Beattie, V.A. (1999) *Operating leases get the treatment*. *Professional Investor*, oktober (24-27).

Goodacre, A. (2003) *Assessing the potential impact of lease accounting reform: a review of the empirical evidence*. *Journal of Property Research*, 20 (49-66).

Harris, G. (1988) *Accounting Requirements*. *Australian Account*, september (54).

Hartman, B.P. & Sami, H. (1999) *The impact of the accounting treatment of leasing contracts on user decision making: A field experiment*. *Advances in Accounting*, 7 (23-25).

Imhoff, E.A. *et al* (1993) *The effects of recognition and disclosure on shareholder risk and executive compensation*. *Journal of Accounting, Auditing and Finance*, 8 (335-368).

Imhoff, E.A. & Thomas, J.K. (1988) *Economic consequences of accounting standards: the lease disclosure rule change*. *Journal of Accounting and Economics*, 10 (277-310).

Jönsson-Lundmark, B. (1995) *Finansiella och Operationella Leasingavtal - några funderingar rörande gränsdragningsproblemet*. *Balans*, 8-9.

McGregor, W. (1993) *Accounting for leases – a new framework*. Australian Accountant, maj (18)

Ringer, M. & Unerman J. (2000) *Hidden gearing*. Accountancy, juni (104-105)

Ryan, S.G. et al (2001) Commentary: Evaluation of the Lease Accounting Proposed in G4+1 special report. Accounting Horizons, September (289-298).

Internetkällor

FASB (1976) *Statement of Financial Accounting Standards No. 13*.
www.fasb.org/pdf/fas13.pdf, 2005-11-20.

IASC (2005) *Leasing*. www.iasb.org, 2005-11-20.

Studentuppsatser

Ekeblad, K. & Sahlin, L. (2003) *Classification of Lease Contracts in the Manufacturing Industry*. Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet.

Remissvar

Finansbolagens Förening (2000) *Utkast till allmänna råd och vägledningar om redovisning av varulager och leasingavtal*. Dnr 130/99 och 131/99.

Intervjuer

Andrén, Mikael & Lorinder, Hans. SEB Finans, 2005-12-15

Fischer, Gösta. Svenska Bankföreningen, 2005-12-15

Hanner, Jan. Öhrlings PwC. 2005-12-22

Wallén, Peter. Deloitte, 2005-12-15

Wennmo, Lennart. Schenker North AB, 2005-12-20

Bilaga 1

Intervjufrågor:

- ✓ Hur ser du på dagens klassificering och redovisning av leasingavtal?
- ✓ Hur ser du på den kritik som idag finns mot den rådande klassificeringen, exempelvis att den minskar jämförbarheten, leder till subjektivitet samt ger incitament till att konstruera leasingavtal som hamnar precis på den sida gränsen som önskas?
- ✓ Anser du att det vore lämpligt att, för att slippa klassificeringen, antingen ta upp alla leasingavtal på balansräkningen alternativt inga alls?
- ✓ Vad tror du effekterna av en sådan eventuell förändring av redovisningen skulle bli?
- ✓ Tror du att det är möjligt att konstruera en redovisningsstandard för leasingavtal som inte medför att leasingkontrakt upprättas utefter hur de kommer att redovisas utan istället verkligen visar på dess faktiska ekonomiska innebörd?

Bilaga 2

FAS 13 punkt 7 (FASB, www.fasb.org/pdf/fas13.pdf)

Criteria for Classifying Leases (Other Than Leveraged Leases)

7. The criteria for classifying leases set forth in this paragraph and in paragraph 8 derive from the concept set forth in paragraph 60. If at its inception (as defined in paragraph 5(b)) a lease meets one or more of the following four criteria, the lease shall be classified as a capital lease by the lessee. Otherwise, it shall be classified as an operating lease. (See Appendix C for an illustration of the application of these criteria.)

a. The lease transfers ownership of the property to the lessee by the end of the lease term (as defined in paragraph 5(f)).

b. The lease contains a bargain purchase option (as defined in paragraph 5(d)).

c. The lease term (as defined in paragraph 5(f)) is equal to 75 percent or more of the estimated economic life of the leased property (as defined in paragraph 5(g)). However, if the beginning of the lease term falls within the last 25 percent of the total estimated economic life of the leased property, including earlier years of use, this criterion shall not be used for purposes of classifying the lease.

d. The present value at the beginning of the lease term of the minimum lease payments (as defined in paragraph 5(j)), excluding that portion of the payments representing executory costs such as insurance, maintenance, and taxes to be paid by the lessor, including any profit thereon, equals or exceeds 90 percent of the excess of the fair value of the leased property (as defined in paragraph 5(c)) to the lessor at the inception of the lease over any related investment tax credit retained by the lessor and expected to be realized by him. However, if the beginning of the lease term falls within the last 25 percent of the total estimated economic life of the leased property, including earlier years of use, this criterion shall not be used for purposes of classifying the lease. A lessor shall compute the present value of the minimum lease payments using the interest rate implicit in the lease (as defined in paragraph 5(k)). A lessee shall compute the present value of the minimum lease payments using his incremental borrowing rate (as defined in paragraph 5(1)), unless (i) it is practicable for him to learn the implicit rate computed by the lessor and (ii) the implicit rate computed by the lessor is less than the lessee's incremental borrowing rate. If both of those conditions are met, the lessee shall use the implicit rate.

Bilaga 3

IAS 17, punkt 10-11(FAR, 2005a s288)

Om ett leasingavtal skall betraktas som finansiellt eller operationellt beror på avtalets ekonomis innebörd och inte dess ekonomiska form. Nedan följer några exempel på situationer som enskilt eller tillsammans normalt leder till att leasingavtalet klassificeras som finansiellt

- a) äganderätten till tillgången överförs till leasetagaren när leasingavtalet löpt ut,
- b) leasetagaren äger rätt att köpa leasingobjektet till ett pris som understiger förväntat verkligt värde med ett så stort belopp att det vid leasingavtalets början framstår som rimligt säkert att rätten kommer att utnyttjas,
- c) leasingperioden omfattar större delen av leasingobjektets ekonomiska livslängd även om äganderätten inte övergår,
- d) vid leasingavtalets början uppgick nuvärdet av minimileaseavgifterna till i allt väsentligt tillgångens verkliga värde, och
- e) leasingobjektet är av så speciell karaktär att endast leasetagaren kan använda objektet utan att väsentliga ändringar görs.

Exempel på situationer som enskilt eller tillsammans tyder på att ett finansiellt leasingavtal föreligger

- a) om leasingtagaren enligt avtalet kan säga upp avtalet i förtid får leasetagaren bära de förluster leasegivaren åsamkas på grund av uppsägningen
- b) vinster och förluster som hänför sig till förändringar av det verkliga värdet av objektets restvärde tillfaller leasetagaren (exempelvis i form av rabatt på leasingavgiften motsvarande större delen av försäljningspriset vid slutet av leasingperioden), och
- c) leasetagaren har möjlighet att förlänga avtalet mot en avgift som är väsentligt lägre än en marknadsmässig avgift.